

ספר
חסד
לאברהם

רדאמסק

כי תבא
שער התפלה
לכבוד יו"ד קדישא
י"ג אלול תשפ"ג
לפ"ק

רבות השתדלנו
להוציא דבר מתוקן מתחת ידינו,
בכדי להפיץ תורת רבינו הק' זיע"א.
וכבר נאמר שגיאות מי יבין,
ואך למותר שאם יש שגיאה
או שגגה ח"ו לתלות ברכינו הק'
אלא בנו העורכים
שלא ניתנה תורה למלאכי השרת.
נשמח להארות והערות.

הוצאת

חסד לאברהם

clradomsk@gmail.com

לאפשרויות הנצחה ועזרה
בהפצת תורת רבינו זיע"א
ולקבלת הגליון מדי שבוע במייל
ניתן לפנות למייל הנ"ל

גליון זה נודב
לזכות נ.ב.פ.
לכל טוב סלה

עדיין נשאר להשיג
כמות מצומצמת
של ספר
חסד לאברהם
אלול תשרי
שהודפסה אשתקד

עימוד: imud1153@gmail.com

כי תבא

והיה כי תבא אל הארץ (כו, א).
 הקמיות להפרשה שלפניה,
 דמקודם כתיב (דברים כה, יט) 'תמחה את
 זכר עמלק' ראשי תיבות זאת, והנה 'זאת'
 היא מיעוט, כי על ידי מיעוט ושפלות
 'תמחה את זכר עמלק'. וכתיב (עקב ה, ז-י)
 'כי ה' אלהיך מציאך אל ארץ טובה וגו' ורם
 לצדן ושכחת' וגו', אם כן עלול אדם מחמת
 עשירות שיצוא לרוממות הלז ומזה צא ח"ו
 לשכחת ה'א, והוא קליפת עמלק אשר מציא
 רוממות הלז, כאשר כתבנו כמה פעמים
 בארוכותב, כי עמלק בגמטריא רם, ואמר
 הכתוב כי מחיית עמלק הוא מחמת שפלות.

וזה הרמז צמיח 'תבוא' עם הכולל
 צגמטריא שפל, היינו 'כי תבא אל
 הארץ' תהיה בשפלות ולא תתרום עלמך
 מחמת ציאת הארץ, ועל ידי זה תהיה
 מחיית עמלק.

וזהו 'ולקחת מראשית כל פרי
 האדמה' (כו, ז), ראשי תיבות
 הברך, והנה הכף הוא הכנעה. גם
 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה' היינו
 העדר קודם להויה, כי לא יוכל להנמיח
 שום פרי רק אם צחינת העדר קודם,
 גם 'ראשית' הוא 'שארית' ו'שארית'

א. ברכות לב, א: דבי רבי ינאי אמרי מהכא ודי זהב מאי ודי זהב אמרי דבי רבי ינאי כך אמר משה לפני
 הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו
 את העגל וכו', רב נחמן אמר מהכא ורם לבבך ושכחת את ה'. ג. עיין פרשת בהעלותך ד"ה והאיש,
 'כי עמלק שורשו הוא גבהות הלב, כי 'עמלק' בגימטריה 'רם', וע"ע פרשת פנחס ד"ה א"י עפ"י וזה
 הכוונה 'פנחס וגו' השיב את חמתי' היינו מחמת כי 'השיב את חמתי מעל בני ישראל', וכאשר הוסיף את
 החימה ממילא היה מסיר החומה, המחיצה של ברזל המפסקת כנ"ל. ולכך כתיב ויעמוד פנחס ויפלל
 ותעצר המגפה' ותחשב לו לצדקה לדרור ודור עד עולם, כי מחמת שהסיר המחיצה המפסקת עשה שביל
 ודרך להתפללות מבני ישראל עד עולם, שיוכלו לעלות למעלה. והנה מחיצה של ברזל היא רוממות, כי
 'ברזל' עם הכולל בגימטריא 'רם' כמנין 'עמלק', והסט"א הזאת מפסקת, ואם אדם שפל בעיני עצמו אזי
 מסיר המחיצה הזאת. ולכך פינחס שהיה בבחינה הזאת עשה דרך ושביל לבני ישראל אמר. ג. עיין
 רמב"ן ריש פרשת בראשית 'הקב"ה ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת, ואין אצלנו בלשון הקודש
 בהוצאת היש מאין אלא לשון 'ברא' ואין כל הנעשה תחת השמש או למעלה, הווה מן האין התחלה
 ראשונה, אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד, אין בו ממש, אבל הוא כח ממציא, מוכן
 לקבל הצורה, ולצאת מן הכח אל הפועל, והוא החומר הראשון, נקרא ליונים 'היולי', ואחר ההיולי לא
 ברא דבר, אבל יצר ועשה, כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותקן אותן'.

לתשובה, ולכן תשובה נבראת קודם צריאת עולם¹. גם 'אשר תציה בארצך' ראשי תיבות אמת, כי על ידי עניויות זוכה לזחינת אמת. וזה 'תתן אמת ליעקב' (מיכה ז, ט), יעקב הוא הכנעה - יו"ד עקב כמצואר צוהר הק' (תיקו"ז תי" סט קיב, א), ומחמת זה ניתן לו האמת.

וזהו 'וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אוזד אבי' (כו, ה). היינו, שאתה צריך להיות לך עניויות בשעת התפלה, כי אתה אומר את התפלה לפני ה' אלהיך. כי 'ארמי אוזד אבי' היינו אבי הראשון, כי על ידי הרוממות היה צא לחטא. ויעקב היה מוכרח לירד למצרים לתקן החטא הקדום, וזהו 'ויגר שם צמתי מעט', 'צמתי' הוא לשון 'צמתי אלך' (תהלים כו, יא), ותמימות הוא מדת אמת, כי 'יעקב איש תם' (תולדות כה, כז), והתמימות הוא מחמת 'מעט' היינו עניויות.

וזה הרמז גם כן 'ויגר שם במתי בעט' ראשי תיבות בשם, והנה כבר צארתי (מצוא השער לתפלה ד"ה עוד על) מאמר

הוא ענוה, כידוע מאמר חכמינו ז"ל (ראש השנה יז, א) מי שמשים עצמו כשירייד.

והנה עוד יוכל אדם לצוא למדת ענוה 'אשר תציה בארצך' היינו שיקח לו ראייה מארציות שלו, כי יסודו מעפר. וזהו גם כן מורה לאדם הכנעה, כמצואר צמדרשה² למה נקרא שמו אדם, לשון שפלות, עיין שם, כי נוצר מאדמה. וכן צוהר הק' פרשת ויקהל (קצט, א) זה לשונו 'אסתכל מאין צאת וכו', מאין תצוא, מה ארצך, אסתכל דהא מארעא אמצריאת ולארעא תיציב, עיין שם.

גם יש לומר 'והיה כי תצא אל הארץ' הרמז על ציאת אדם לעולם הזה, 'וירשתה וישבת בה' 'וירשתה' גם כן לשון הכנעה, כמאמר חכמינו ז"ל (ראש השנה טו, ז) 'כל שנה שרשה צתחילתה', ופירש רש"י (ד"ה שרשה צתחילתה) 'שישראל עושים עצמם רשים צראש השנה לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר (משלי יח, כג) 'תחנונים ידבר רש"', והיינו לצ נשצר. והנה מחמת עניויות זוכה ל'וישבת בה' היינו

ד. ראש השנה יז, א: לשארית נחלתו (מיכה ז, יח), אמר רבי אחא בר חנינא אליה וקוץ בה לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו, למי שמשים עצמו כשירייד. ה. עיין שבת פט. 'לקחת מתנות באדם' בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות' וברש"י 'באדם בשכר - שחרפוך וקראוך אדם נוצר מאדמה, לשון שפלות'. ו. פסחים גז, א: תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגינהם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב ה' קנני ראשית דרכו תשובה דכתיב בטרם הרים ילדו וכתוב תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם.

כמאמר הכתוב (וירא ית, כז) 'ואנכי עפר
ואפר', ועל ידי זה זוכה לתשובה כזכר
לעילט.

לא עברתי ממצותיך ולא שבחתי
(כו, יג). על פי מה שמלינו צתנא דצי
חליהו (רצה יג) ומוצא בראשית חבמה
(שער התשובה, פתיחה), 'זה לשונו, 'אומרים
לו לאדם עד שאתה מצקש רחמים על דברי
תורה שיכנסו צתוך מעיק, צקש רחמים על
עצירות שעצרת שימחלו, ומתוך כך תהא
שומע וזוכרה, עד כאן לשונו'. וזה הפירוש
'ולא עברתי ממצותיך' היינו שלא עצרנו
שום דבר, ומחמת זה 'ולא שכחתי' היינו
שכחת התורה.

ובזה מתורץ הקושיא מן הראשונים על
לאו דלא תשכח, הא שכחה הוא
ממילא ואיך שייך על זה לוי. רק לפי זה
ניחא, דהלאו הוא שלא יעצור עצירות
צפועל ח"ו, כי על ידי זה לא תשכח, כי
מתוך כך הנשמה מושכת אל השורש ותוכל
להיות דבוק צאלהים חיים'. כי על ידי

חכמינו ז"ל (ע"פ צרכות כ, א"ז) 'מפני מה
היו הראשונים מתפללים ונענים מפני
שהיו מתפללין צסם, בשם נוטריקון
בשפלות מאוד. וזה גם כן 'ויגר' הוא לשון
יראה, כי על ידי עניוות זוכה אדם ליראה,
כי 'עקצ ענוה יראת הוי"ה' (משלי כב, ד).

גם 'ארמי אוצד חצי' הרמז כי על ידי
רוממת ושקר 'אוצד' אדם הרצון
והמחשבה המכונה צסם אצ. כאשר צארתי
(ע"י פר' צא ועוד) הפסוק (שמות יג, צ) 'קדש
לי כל צכור פטר כל רחם צצני ישראל'
היינו רב"ח מלות עשה, 'פטר' הוא
פתיחה, היינו מחמת זה תוכל להיות לך
קדושת המחשבה, מחמת כי תדע כי אין
לך רק פתיחה לרמ"ח מלות עשה. אמנם
מי שהוא צצחינת רוממות, אוצד הרצון
שהוא המחשבה, וזה הרמז 'ואני בתמי
אלך' ראשי תיבות אב, כי תמימות הוא
קיום לרצון.

ועתה הנה הבאתי את ר'אשית
פ'רי (כו, ז), ראשי תיבות אפר,

ז. בגמ' שם: ואנן קא מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא ואילו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה אתי
מטרא ואנן קא מצערינן נפשין ומצוח קא צוחינן ולית דמשגח בן אמר ליה קמאי הוו קא מסרי נפשיהו
אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם. ובמדרש תהלים מזמור צא: אמר רבי יהושע בן לוי
בשם רבי פנחס בן יאיר, מפני מה מתפללין ישראל בעולם הזה, ואינן נענין. על ידי שאינן יודעין בשם
המפורש. ה. ברש"י הק': פטר כל רחם - שפתח את הרחם תחלה, כמו (משלי יז, ד) 'פטר מים ראשית
מדון', וכן (תהלים כב, ח) 'פטריו בשפה' - יפתחו שפתים. ט. 'והיינו לב נשבר, והנה מחמת עניוות
זוכה ל'וישבת בה' היינו לתשובה, ולכן תשובה נבראת קודם בריאת עולם'. י. ושמה אין שכחה.

עוונות ח"ו לא יוכל להיות דציקות,
כמאמר הכתוב (ישעיה נט, ז) 'עוונותיכם
מזדילים' וגו'. וזה 'השמר לך פן תשכח
את ה' אלהיך' (ואתחנן ת, יא), היינו מחמת
השמירה מן העצירות, ממילא לא 'תשכח
את ה' אלהיך'.

מאמר זה אינו מבי"ק

וה' האמירך היום להיות לו לעם
סגולה (כו, יח). הנה המעלה של

ישראל הוא דצעת קיום התורה והמלות
לא יעשה אותם לעצמו להתגדל, כמו
שאיחא צמדרש (עי' תנחומא עקב ג) 'לא
מרבכם מכל העמים' (ואתחנן ז, ז), לא
משום שאתם מקיימין מלות יותר משאר
העמים אלא משום ש'אתם המעט מכל
העמים' שאתם ממעטין עצמכם צעת
קיום המלות. וזה 'חסד לאומים חטאת'
(משלי יד, לד) שאף על פי שעושין מלות, הם
להם לחטא שכל מחשבתם הוא רק לעצמם.

והנה דוד המלך ע"ה אמר (תהלים קמ,
ז) 'נכון לצי אלהים', פירוש 'לצי'

רק ל'אלהים', צעת אשר אשר 'אשירה
ואזמרה', 'אף כבודי' רצה לומר אם היתה
כוונתי לכבודי, אזי ח"ו יוכל להיות 'אף',
כדאיחא צתיקונים (עי' קכג, א) כד משתעי
מילי צלותא צלא דחילא ורחימא מיד
'וישמע ה' ויחר אפו' (צמדנר יא, א). ואיחא
צמדרש"א שאמר השטן לדוד המלך ע"ה

את ה' האמרת היום להיות לך
לאלהים (כו, יז). הנראה לצאר,

דהנה מצינו דמה שצני ישראל מחדשים
דצרי תורה, השם יתצרך אומר הדצרי
התורה הזאת מפייהם, כמו שאיחא (חגיגה
טו, ז) 'מאיר צני אומר', 'אליעזר צני
אומר' (ילקו"ש שמות יז רמז רסח). וזה 'זכר
דבר לעבדך' (תהלים קיט, מט), היינו
שהקצ"ה 'יזכור' את ה'דצרי' אשר
'לעבדך', מה שאני אומר - יאמר הקצ"ה
משמי. וזהו 'את ה' האמרת היום' שאתה
פעלת שה' אומר ההלכות מפיק, אך צתנאי
'להיות לך לאלהים' היינו אם אתה מקבל
עליך עול מלכות שמים. ויללכת צדרכיו
וגו' וה' האמירך היום' (כו, יז-יח), כדמצינו
(אבות ו, א) 'הלומד תורה לשמה זוכה
לדברים הרבה', וכדמצינו (עי' זיה"ק רלג, א)
השכינה מדצרת מתוך גרונו, וזה 'וה'

יא. במדבר רבה טו, טז: דבר אחר עורה כבודי, מהו עורה כבודי מפני עבודת יוצרי, שהיה יצרו אומר לו
דוד לא מלך אתה, ודרך מלכים לישן עד ג' שעות ביום ואתה למד ועומד חצות לילה, והיה אומר לו
עורה כבודי, אין כבודי לפני כבוד יוצרי כלום, לכך נאמר עורה כבודי.

קשה, שעשה הדצר לצד גזירת מלך ולא לתועלת הנמשך.

וז'ה 'ולמתך עליון על כל גויי הארץ אשר עשה לשם ולתהלה' (כו, יט), רצה לומר שהס"ד עושין הכל 'לשם ולתהלה', ואתה לא כן נתן לך ה', רק לעשות לשם הצורא יתצרך שמו. וזהו 'להיותך עם קדוש' כמו הקדש אסור ליהנות ממנו, כן אסור לישראל ליהנות מהמנות. וזהו דאיתא בגמרא (עירובין לא, א) 'מנות לאו ליהנות ניתנו'.

ע"ב אינו מבי"ק

ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש ושם בפתר (כו, טו). ולכאורה 'מעשה ידי חרש' נראה כמיותר, רק, דהנה מאמר חכמינו ז"ל טו כל המתגאה כאילו עוֹד עֹזֵד עֲצוּדָה זָרָה, דהנה צעזודה זרה כתיב 'תועבה', וגם בצצהות כתיב (משלי טו, ה) 'תועבת ה' כל גבה לצ'. והנה

הלא דרך כל המלכים לעמוד צג' שעות ואתה מעורר השחר ואין זה כבוד המלך, ואמר לו צמקום כבוד ה' אין כבודי כלום, וזהו 'עורה כבודי וגו' אעירה שחר' (תהלים קמ, ג).

וז'הו 'והיית רק למעלה ולא תהיה למטה' (כח, יג), פירוש כל כוונתך יהיה רק לשם ה', 'ולא תהיה למטה' כדי שתקנה לך שם טוב למטה צעולם הזה. וזהו 'וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה' פירוש 'האמירך' הוא חיבובי, ו'סגולה' הוא אורג"י, ולא תעשה המנות לשום קצלת שכר. וזהו 'כאשר דיצר' כי 'דיצר' לשון קשה, ורצה לומר כמו אם היה מנזך צלי שום קצלת פרס היית מקיים, כן תקיים עתה. וכמו שכתב האור החיים (צראשית יב, ד ד"ה עוד ירצה לומר) 'וילך אצרים כאשר דיצר אליו ה'' (לך לך יב, ד), שצא הכתוב להגיד שצחו, לצל יחשוב אדם שמשום הצטחת הקדוש צרוך הוא הלך, כמו שכתב רש"י ז"ל (צראשית יב, א ד"ה לך) 'לך לך להנאתך', אלא 'כאשר דיצר' לשון

יב. ברש"י הק': האמרת והאמירך - אין להם עד מוכיח במקרא ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה הבדלתי לך מאלהי עובדי כוכבים להיות לך לאלהים והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו יתאמרו כל פועלי און. יב. ברש"י הק' מלאכי ג, יז: ליום אשר אני עושה סגולה - אשר אצרתי והנחתי לשלם בו גמולי שם אראה אתכם מה בין צדיק לרשע. סגולה - אוצר אייטשו"י בלע"ז. יד. הגויים. טו. סוטה ד, ב: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים, כתיב הכא תועבת ה' כל גבה לב וכתוב התם ולא תביא תועבה אל ביתך.

זגמטריא תשובה מאהבה, כי הנה זה עיקר השכל צאדם, שלא יעשה שום עשיה עבור עצמו רק עבור אהבת השם יתצרך, ואמר הכתוב כי צעת ראש השנה יש זמן לזה. והנה כתיב (תהלים קיא, י) 'שכל טוב לכל עושיהם' ודרשו חכמינו ז"ל (ברכות יז, א) 'לעושים לשמה'. אם כן נמלא כי זה מכונה צסם 'שכל', אם 'עושים' רק 'לשמה' לשם אהבת השם יתצרך, ולכן רמזו בתיבת 'משכילו' תשובה מאהבה.

זה שאמר הכתוב 'אשר יעשה פסל ומסכה תועבת הוי"ה', אשר יש לו גאות צלימודו, כי 'חרש' הוא לימוד, כמו 'והחרש והמסגר' (מלכים ז' כד, יד^{טז}), היינו שאיש אשר יש לו גבהות צלימוד התורה, הוא נחשב כמו עוצד עבודה זרה. והנה האיש הזה 'שם' הדבר הזה 'צסתר', כי הוא לומד כל היום, וזאת הדבר אינו יודע רק היודע מחשבות, הקדוש צ"ה הוא יודע.

זזה הכוונה צפסוק (משלי טו, כד) 'אורח חיים למעלה למשכילו', ומצואר צמאמר חכמינו ז"ל צמדדש פרשת אמור (ויקרא רבה כט, ה) 'אין אורח חיים אלא תורה'. והכוונה כי 'למשכילו' כל הלימוד התורה הוא רק למעלה, היינו לשמה ולא עבור עצמו, והנה לשבמה הוא לשם ה', היינו שיהיה עליה לה"א האחרונה, וזה הרמז בתיבת 'למעלה' למעל ה', היינו שיהיה עליה לה"א האחרונה.

ידבק ה' בד הדבר (כח, כא). על פי מה שמצינו צוהר חדש צפרשה זו (עג, ז) שהקלות צצמסנה תורה", זה לשונו 'אף על גב דלייט מילוי צרחימא אמתזיין צאתגליין לוטיין, ואינון טצוון סגיאין, עיין סס. וזה נראה לי הפירוש 'ידבק צך הדבר', היינו כי על ידי דברי התורה והתפלה תצא לידי דציקות.

והנה כתיב (ירמיה ט, כג) 'השכל וידע אותי' זגמטריא ראש השנה עם הכולל, כי ראש הוא המחשבה, וראש השנה הוא התיקון על כל השנה מה שפגס ציצר מחשבות לצו. והנה כתיב (נצצים ל, ו)

למען תשבילו את כל אשר תעשון, והתחלת הפרשה אחריה 'אתם נצבים היום' (כט, ט-י). והנה מצואר צמדדש (ע"י וזה"ק ח"ב לז, ז) כי 'היום' הוא ראש השנה, תשבילו

טז. וברש"י הק' שם: החרש והמסגר - תרגם יונתן: אומניא ותרעיא. ורבותינו אמרו (גיטין פח א), חכמים גדולים בתורה, שכשאחד פותח הכל שותקין, כמו שכתוב (ישעיהו מא א), החרישו אלי איים, מסגר, הכל יושבין לפניו ולמדיון הימנו, כמו שנאמר (שם כב), ופתח ואין סוגר וסגר ואין פותח. יז. המה ברכות.

'ומל ה' אלהיך את לצנך וגו' לאהבה את
 ה' וגו', ותרגומו 'ויעדי ה' אלהיך ית
 טפשת לצנך' עד כאן, אם כן נמצא כי אם
 הוסר הטפשות מן האדם, על ידי זה בא
 האדם לאהבת ה'. והנה מחמת זה נקרא
 'שכל', אם אדם עושה צאהבה יח'.

ליקומי תורה

המנוה לא תהיה מחשבתך 'רק למעלה', היינו לעשות המנוה 'צלתי לה' לצדו' (שמות כג, יט), ולהיות כל העולמות למעלה שמחים בך. ולא תהיה לך כוונה על שום תועלת מ'למטה', שיהיה לך מזה תפארת והתנשאות מצני אדם.

ובזה יוצא הפסוק הנ"ל 'זה האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך'. כי בני ישראל המה 'עם סגולה' מחמת שאינם עושין המנוה על מנת לקבל פרס, רק 'כאשר דבר לך', כמו שאם היה הקצ"ה מנוה המנוה צלשון דבור, היינו צלשון קשה צלי קבלת שכר, ואז אם היו עושין המנוה היה רק מחמת צווי ה' לצד. כמו כן הגם כי 'האמירך ה' היום', היינו צלשון רכה, והצטיח לך 'להיות לו לעם סגולה', אף על פי כן המה עושין המנוה 'כאשר דבר לך'. [עיין באור החיים פרשת לך לך בפסוק (בראשית יב, ד) 'וילך אברם כאשר דבר אליו הוי"ה' יט]. וזה

וזה האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך. ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת (כו, יט-יט). ונקדים הפסוק צפרשה זו (כח, יג) 'והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מנוה ה' אלהיך', על פי המצואר צולחן ערוך אורח חיים סימן ל"ח (סעיף א) 'שהחסידים הראשונים היו מתצודדים ומכוונים בתפלתם עד שהגיעו להתפשטות הגשמיות והתגזרות כח השכל' עד כאן. וזה הכוונה 'והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מנוה ה' אלהיך', היינו צעת שמיעת ועשיות המנוה, תצא לצחינה זאת כי 'תהיה למעלה', היינו 'להתפשטות הגשמיות והתגזרות כח השכל' הניתן מלמעלה, 'ולא תהיה למטה', שלא יהיה לך צעת עשיות המנוה שום אחיזה בגוף שהוא למטה.

אז יאמר שהכוונה על המחשבה של האדם, כי צעת שמיעת ועשיות

יט. וזה לשון האור החיים הקדוש: עוד ירצה להיות שאמר לו ה' הבטחות תועליות הרבה כשילך לו מארצו וכו', אם כן הגם שילך יסבור הרואה כי אין להחזיק לו טובה על זה, שאפילו קל שבקלים כשיראה כל התועליות ימהר ליסע, לזה הודיע הכתוב צדקתו של אברהם כי מה שהלך לא לצד ההבטחות האמורות

להשמר צעת 'עלות צהר' שעושה מצוה או לומד תורה, שלא ילמוד מחמת נגיעה לעצמו אפילו 'צקצהו'. וזה הרמז צכתוב (ירמיה יב, יד) 'כה אמר ה' על כל שכני הרעים הנוגעים צנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל', היינו שיש להם נגיעה עבור עצמם צעת שעוסקים צנחלת ישראל, והתורה נקראת נחלת ישראל, כדמצינו (דברים לג, ד) 'מורשה קהלת יעקב'א. והאנשים אשר יש להם נגיעה עבור עצמן צתורה, היינו שלומדים עבור כבוד עצמן, המה נקראין 'שכני הרעים'.

זדה נראה לי הפירוש 'ויסב חזקיהו פניו אל הקיר' (ישעיה נה, ג), ואמרו חכמינו ז"ל (ברכות י, ג) 'מקירות לבו', וזה הכוונה גם כן 'שלא יהיה חוץ צינו וצין הקיר' (ברכות ה, כב), היינו צעת התפלה 'לא יהיה שום דבר חוץ', היינו שאם יחשוב עבור עצמו, דבר זה 'חוץ' שלא יהיה צכוונת לבו כנכון. וזה הרמז צפסוק (שמות כ, כא) 'צכל המקום אשר אזכיר את שמי לצוא' אליך וצרכתך' סופי תיבות יראת, היינו אם יזכור את שמו של

כוונת הכתוב הנ"ל 'ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת', היינו שהכתוב אומר מעלות ישראל שהמה עושין המצות צלא קצלת שזר אפילו צעולם הצא, ולכן צחר הקצ"ה צישראל והמה 'עליון על כל הגוים', מחמת כי 'אשר עשה', היינו המצות שהמה גם כן עושין אינם מכוונים להשי"ת, רק 'לתהלה ולשם ולתפארת' צעולם הזה. וזה הכוונה 'ולהיותך עם קדוש לה' אלהיך כאשר דבר' (המשך פסוק יט), היינו שלא תהנה מהתורה והמצוות ויהיו הקדש כמו קדשים, ויהיה 'כאשר דבר' כמו שאם היתה התורה והמצוה צצחינת דבור - לשון קשה, שאז לא יהנה, כמו כן יהיה צמתצתו.

זדה הכוונה צכתוב (שמות יט, יב) 'השמרו לכם עלות צהר ונגוע צקצהו', דהנה כתיב (תהלים כד, ג-ד) 'מי יעלה צהר ה' וכו', נקי כפיס' היינו שהאדם צל יוכל לצא ליראת ה' צאמת, רק כשהוא 'נקי כפיס', היינו שהיראה אינה עבור עצמו, אפילו מיראת העונש. וזה 'השמרו לכם עלות צהר ונגוע צקצהו' שזאת צריך האדם

אלא לעשות דבר ה', ודקדק לומר "כאשר דבר" ולא כאשר אמר כמו שהתחיל בתחילת הפרשה ויאמר ה', לאמת כדבריני. והוא יש לך לדעת כי כל מקום שיאמר הכתוב דיבור יגיד על דבר קשה, והאמירה היא רכה, וכאן הזכיר בתחילת הפרשה ויאמר ה' לצד שכל הדבר הוא להנאת אברהם, ובמעשה אברהם אמר כאשר דבר פירוש שעשה הדבר לצד גזירת מלך עליו ולא לתועלת הנמשך לו. וע"ע לעיל ד"ה וה' האמריך באריכות הענין. ב. 'הגוים'. כא. שמות רבה לג, ז: שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה וגו' אל תקרי מורשה אלא ירושה, ירושה היא לישראל לעולם. כב. שגם נלמד מ'ויסב חזקיהו' כדאיתא בגמרא שם: והאמר רב יהודה אמר רב ואיתמא רבי יהושע בן לוי מנין למתפלל שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הקיר שנאמר ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

הכוונה היא שצביל להתגאה בתורה. ואמר הכתוב הטעם כי 'נתן אלהים לפני אדם' את התורה, 'לענות צו' כדי שצוה יבא לעניויות. והנה מחמת עניויות זוכה לתמימות כמו 'מתן אמת ליעקב' (מייכה ז, כ), שם 'יעקב' מורה על עקב שהוא הכנעה, ולכך ניתן לו צחינת אמת. וזה רמוז בפסוק הנ"ל 'אלהים לפני אדם לענות' סופי תיבות תמיים, ואמר הטעם כי לכך המתגאה בתורה הוא ענין רע, כי מהפך כוונת התורה אשר ניתנה לפני ישראל 'לענות' כנ"ל.

וזה הכוונה בפסוק (דברים ג, ז) 'זה ארבעים שנה ה' אלהיך עמך לא חסרת דבר', היינו, אם הדבור הוא בכוונה וצדעת, היינו שידע כי השכינה הקדושה נגדו, אזי 'לא חסרת דבר' שכל הדיבורים מתפלה הזו יש להם עליה, ולא חסר מהם כלל. והנה 'לא חסרת דבר' ראשי תיבות דחל, ודחילא היא יראה, ומחמת היראה 'לא חסרת דבר'.

וזה הרמז בתהלים (קלח, א) 'אודך בכל לבי נגד אלהים אומרך', דהנה אם אדם משבח ומהלל למלך צער ודם, יוכל לשבח אותו צפיו אף שצבזו לא כן ידמה,

הקצ"ה צירא הכי, אזי זוכה לצרכה. וזה הרמז בתהלים (קח, ז) 'נכון לבי אלהים אשירה ואזמרה אף כבודי היינו, לכך 'נכון לבי אלהים', שתייה השירה והזמרה רק צלתי לה' לצדו. כי אם תהיה השירה עבור 'כבודי' ח"ו, מציא 'אף' וחרון, כמצואר בתקונים (קכג, א) 'מאן דמשתמע קלא בלא דחילא, מיד וישמע ה' ויחר אפו' (צמדזר יא, א).

וזה הכוונה בקהלת (א, יג) 'ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה על כל אשר נעשה תחת השמים הוא ענין רע נתן אלהים לפני אדם לענות צו', על פי המצואר צוהר הק' כ"ד בפסוק (קהלת א, ג) 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש', שאני תורה דלעילא משמשא היא, אבל אם כוונת האדם שצביל להתגאה, תורה זו גם כן 'תחת השמש', כי אין לתורה זו עליה, והיא גם כן בכלל 'מה יתרון', עד כאן. וזה הכוונה 'ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה על כל אשר נעשה תחת השמים' היינו חכמת התורה שאין לה עליה והיא 'תחת השמים', ואמר ש'הוא ענין רע', הגם שהתורה נקראת טוב (צרכות ה, א), אבל זה ענין רע היפך מן הטוב אם

ג. כמו שביאר רבינו לעיל ביראה אמיתית, ובלשונו הק' 'היינו שהיראה אינה עבור עצמו, אפילו מיראת העונש'. כד. ח"א רכג, ב: תאנא (קהלת א, ג) 'מה יתרון לאדם בכל עמלו', יכול אף עמלה דאורייתא, תלמוד לומר 'שיעמול תחת השמש' (כתוב), שאני עמלה דאורייתא דלעילא מן שמשא הוא, רבי חייא אמר, אף עמלה דאורייתא דאיהו עמל בגנייהון דבני נשא או בגין יקרא דיליה, האי 'תחת השמש' כתיב, דהא לא סליק לעילא.

עליה]. והנה 'שיר למעלות אשא עיני'
 סופי תיבות יראת, והכוונה, מחמת
 שהתפלגות והשירים המה ציראת ה',
 מחמת זה יש להם עליה. וזה גם כן הרמו
 צתהלים (סו, כ) 'צרוך אלהים אשר לא
 הסיר תפלתו' סופי תיבות ירא, היינו אם
 התפלה היא ציראת, זוכה שכזיכול לא יסיר
 התפלה של אדם זה, ולא תשוב ריקס.

וזה הכוונה צכתוב (משלי א, כא) 'צראש
 המיות תקרא צפתחי שערים צעיר
 אמריה תאמר', 'צעיר' הוא לשון
 התעוררת, היינו אם דצורי התורה יהיו
 צהתעוררת אזי 'צפתחי שערים' היינו
 שהשערים למעלה נפתחים, אם אמרי
 התורה הוא צהתעוררת. והנה 'המיות
 תקרא צפתחי שערים צעיר' סופי תיבות
 ביראת. וכן 'ואני תפלתי לך יי עת רצון'
 (תהלים סט, יד), ראשי תיבות עיר, לשון
 התעוררת, ואז הוא 'עת רצון'. 'צראש
 המיות תקרא' הכוונה שהקריאה צתורה
 צריכה להיות צראש, היינו צמחצבה, ולא
 משפה ולחוך.

אבל לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר
 כל לצבות הוא דורש ויודע המחשבות
 שצלב, צריך לשצח העיקר צלב, שלא יהיה
 כמאמר הכתוב (ישעיה כט, יג) 'צפיו
 וצשפתיו כדוני ולצו רחק ממני', 'ויפתוהו
 צפיהם וכו' ולצם לא נכון עמו' (תהלים עת,
 לו-לו). וזה 'אודך צכל לצי', והטעם כי 'נגד
 אלהים אומרך' ואתה יודע הצפון שצלב.
 והנה 'אודך צכל לצי' סופי תיבות בלי,
 היינו שהאדם צריך להכין עצמו מקודם
 שיהיה כלי לשצח ולהתפלל לה'.

וזה הרמו צתהלים (קכא, א) 'שיר למעלות
 אשא עיני אל ההרים', [דהנה עליית
 התפלגות למעלה הוא מחמת זכות אצות,
 ולכך אנו מזכירין צהתחלת התפלה זכותם
 (צצרכת אצות צשמו"ע). וזה 'שיר למעלות'
 היינו השיר והתפלה שתהיה להם עליה
 למעלה, הגם שהאדם יודע כי מחמת זכותו
 אינו ראוי לזה, רק מחמת כי 'אשא עיני אל
 ההרים' היינו שאני מסתכל צזכות אצות
 הנקראים הרים (ראש השנה יא, א), צזאת
 אני צוטת, שהשירים והתפלגות יהיה להם

מבוא השער לתפלה

יהיה שום דבר חוץ צינו וצין צית המקדש, והתפלה תצוא למקדש ומשם למעלה.

בתיב צדניאל (ו, יא) 'וכוין פתיחן לה צעליתה'. דהנה מצינו צספרים

(עי' צאר מים חיים פרשת צראשיית"ב) שאם האדם רוצה שתהיה עליה לתפלתו, צריך לכוין תחילה לצחינת מלכות. ועל כוונה זו התפלל דוד המלך ע"ה 'פתחו לי שערי צדק' (תהלים קיח, יט), היינו צחינת מלכות כידוע (תיקו"ז לה, צ), והשער הזה הוא נעול אם צני ישראל אינם ראוים לזה. וזה שאמר הכתוב 'וכוין פתיחן לה צעליתה' היינו שצעת תפלתו היתה

איתא צגמרא צרכות (ה, צ) 'מנין למתפלל שלא יהיה דבר חוץ צינו לצין הקיר'. נראה לי הכוונה, כי כל התפלות הולכין דרך צית המקדש, כמאמר הכתוב (מלכים א' ח, מח) 'והתפללו אליך דרך ארצם', והנה כל העולם מלא מהחיצוניים שאין מניחים התפלות לעלות שמה, רק אם התפלה היא זכה ונכונה. והאדם צריך שיהיה לו התחזקות, כי 'אין דבר חוץ צינו וצין הקיר', היינו הצית המקדש הנקרא קיר, כמאמר חכמינו ז"ל (צרכות י, צ) על פסוק (ישעיה לה, צ) 'ויסב חזקיהו פניו אל הקיר' - 'על עסקי קיר', היינו צית המקדש בה. והאדם צריך לראות שהתפלה תעלה למעלה, ולא

כה. וזה לשון הגמרא שם: מיד ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' מאי קיר אמר רבי שמעון בן לקיש מקירות לבו שנאמר מעי מעי אוחילה קירות לבי וגו' רבי לוי אמר על עסקי הקיר אמר לפניו רבונו של עולם ומה שונמית שלא עשתה אלא קיר אחת קטנה החיית את בנה אבי אבא שחפה את ההיכל כולו בכסף ובזהב על אחת כמה וכמה. כו. א, יא 'והנה נודעת לכל מכוונות האר"י ז"ל (בכוונת אתה קדשת) אשר מדת המלכות הוא סוף מעשה במחשבה תחילה ובשבילה היתה תכלית בריאת שמים וארץ וכל העולמות עיין שם. ועיקר תיקונה הוא בסוד התפילה הנכונה כי היא נקראת תפילה, ותפילה הוא מלשון צמיד תפיל כי על ידי תפילה בכוונה באהבה ויראה והכנעה ובמחשבה טהורה ונכונה ובמסירת נפשו לה' באמת אז היא עולה ונתעלה למעלה למעלה לראש ויושבת בחיק אביה וזה הוא שמחת כל העולמות כנודע'.

בואמר חכמינו ז"ל (ע"פ צרכות כ, א'ל) מפני מה התפללו אבותינו ונענו, מפני שהתפללו צ"ש. 'בשם' נוטריקון מאחר בית שכינתיה, פירוש שהיו מאמינים שהשכינה שם צעת שמתפללים, ולכך נענו. וזה כוונת הכתוב (שמות לג, יז) 'ואדעך בשם', היינו מאחר בית שכינתיה.

התפלה נקראת קשת, כי על 'צחצחי וצקשתי' (צראשית מה, כג) - תרגם אונקלוס 'צללותי וצעותי'. והטעם, דהנה מצואר צוהר הק' פרשת פנחס (רטו, א) זה לשונו, 'רצי אלעזר אמר מעולם לא חתלציש קשת דא אלא צלבושין דאצהן קדמאי, ירוק וסומק וחיור, ירוקא דא לצושא דאצרהס וכו', סומקא דא גון ילחק וכו', חוורא דא לצושא טבא דיעקב' וכו', עיין שם. והנה התפלה שלנו היא מחמת זכות אבות שאנו מזכירים אותם בהתחלת התפלה, ואנו מעוררין שגם

כוונתו שיהיה פתיחה להבי, היינו צחינת מלכות כידוע, ומתוך כך יוכל להעלות התפלה עד אין סוף צ"ה וזה הכוונה 'צעליה'.

ובוין צגימטריא הוי"ה ארנ"יכח, הרמוז, שכוונתו היתה ליחד השני שמות הקדושים צשעת התפלה, גם 'פתיחן לה', היינו שכוונתו היתה להבט שהיא צחינת מלכות (זוה"ק ח"ג יז, א), כי היא הפתיחה והתחלה. כמצואר צספר אגרת הטעמים (שער חמישי) זה לשונו 'לכן מתחילין צזאת' [עיין בשפע מל צסוד י"צ הויות צפ' א']. וכן הוא צתקוניס צהקדמה (יא, צ) זה לשונו 'וצגין דא אתקריאת מפתחת החינוים אנפין דלה וכו', והא אתמר לעיל דאס צר נש לית צידו מפתחת החינוים צמאי יעול, וצגין דא אתמר צה זה השער לד' (תהלים קית, כ), עיין שם.

כו. וכוין פתיחן לה - היינו לאות ה'. כח. עם כולל אחד. פט. לה - היינו לאות ה'. ל. בגמ' שם: אמר ליה רב פפא לאבבי מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא אי משום תנויי בשני דרב יהודה כולי תנויי בנויקין הוה ואנן קא מתנינן שיחא סדרי וכי הוה מטי רב יהודה בעוקצין האשה שכובשת ירק בקדרה ואמרי לה זיתים שכבשן בטרפיהן טהורים אמר הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן קא מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא ואילו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה אתי מטרא ואנן קא מצערנין נפשין ומצוח קא צוחנין ולית דמשגח בן אמר ליה קמאי הוה קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם. ובמדרש תהלים מזמור צא: אמר רבי יהושע בן לוי בשם רבי פנחס בן יאיר, מפני מה מתפללין ישראל בעולם הזה, ואינן נענין. על ידי שאינן יודעין בשם המפורש.

למעלה יזכור אותם הקצ"ה, וירחם עלינו
וישמע את תפלותנו, ולכך נקראת התפלה
קשת.

מאמר חכמינו ז"ל (ברכות לה, ז) 'אם
שגורה תפלתי בפ"י ראשי
תיצות תשב, רמוז, כי עיקר קבלת התפלה
לרצון לפני אדון כל העולמים, היא על ידי
התשובה. גם 'שגורה' עם הכולל
צגימטריא ואתחנן, לשון תחנונים
ורחמים.

במתניתין צרכות (כה, ז) 'היה רוכז
על החמור ירד'. על פי
שזיארתי (תזריע ד"ה א"י אשה) הפסוק
(זכריה ט, ט) 'עני ורוכז על החמור', היינו
שמחמת עניות זוכה האדם שיהיה רוכז
על החומר, ויהיה להנשמה שליטה על
הגוף. וזה הכוונה 'היה רוכז על החמור'
היינו אם האדם רוצה שיהיה לו שליטה על
החומר, 'ירד' - העצה לזה שיהיה לו
הכנעה, ירידה היא לשון הכנעה. וזה גם
כן הכוונה 'היורד לפני התיבה' (שזח כד,
ז), 'תיבה' הוא לשון תשובה שתרגום על

תשובה - תיבלא, וזה 'לפני התיבה', היינו
לפני התשובה צריך האדם להיות לו צחינת
הכנעה וירידה.

וזוה הכוונה שם צמתניתין הנ"ל 'ואם
אינו יכול לירד יחזיר פניו', היינו
העצה לזה שיהיה לו הכנעה, הוא מחמת
ש'יחזיר פניו' לחשוב מהיכן נולד 'מטיפה
קרומה' (אבות ג, א), ומזה יצא להכנעה.
וזה הכוונה שם 'ואם אינו יכול להחזיר
פניו', שאינו צחינה זאת להסתכל בזה
מחמת סתימת השב, העצה לזה 'יכוון
את לבו כנגד קדשי הקדשים', היינו
שיסתכל בזה כי הלז מכוון נגד קדשי
קדשים, ועל ידי זה יעשה תשובה ויוכל
לצוא להכנעה.

עוד על מאמר חכמינו ז"ל הנ"ל 'מפני
מה הראשונים התפללו ונענו מפני
שהתפללו צסם'. 'בשם' נוטריקון
בשפלות באוד, וזה 'כי שמע אלהים אל
קול הנער צאשר הוא שס' (צראשית כא, יז),
והנה התורה היא נלחיות, היינו מחמת זה
'שמע אלהים' אל נער בני ישראל, מחמת
'צאשר הוא שס', 'שם' נוטריקון שפלות
באוד. 'תודיעני אורח חיים' (תהלים טו,

ז"ל (אבות ג, ז) 'הוי מתפלל בשלומה של מלכות'.

וזוה הרמו 'ויך שאול את עמלק במחילה בואך שור' (שמואל א טו, ז) ראשי תיבות 'בשם', היינו שכוננתו היתה שיהיה שלימות צמלכות, כי על ידי עמלק יש פירוד כידוע (עי' רש"י שמות יז, טז), ועל ידי מלחמת עמלק נעשה שלימות למעלה.

אן יאמר 'שהתפללו צסס', 'צסס' היינו הד' שמות הקדושים לב עם הכולל צגימטריא ביראה [ב]אהבה, כי עיקר התפלה צריך להיות ציראה וצאהבה].

אן יאמר 'מפני מה התפללו ונענו מפני שהתפללו בשם' נוטריקון בעול מלכות שמים.

אן יאמר שהתפללו צסס. על פי שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות ת, א) על פסוק (תהלים סט, יד) 'ואני תפלתי לך הוי"ה עת רצון' - 'אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין' ראשי תיבות 'בשם', והנה לאו דוקא 'צסס' שהצבור מתפללין, רק העיקר להתחבר עם בני ישראל צעת התפלה.

(יא) ראשי תיבות עם הכולל צגימטריא שפל, רמו שעל ידי שפלות זוכה האדם לידיעת התורה שהיא 'אורח חיים'.

והנה גצחות היא שקר, וזה הכוונה 'מפני מה היו הראשונים מתפללים ונענים, מפני שהתפללו בשם' נוטריקון 'בלא שפתי מרמה', כמאמר הכתוב (תהלים יז, א) 'האזינה תפלתי בלא שפתי מרמה'. וזה הרמו צמה שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות יב, א) כל 'הזוקף זוקף צסס', היינו שיהיה לאדם מעמד ומצב, זה הוא 'צסס', היינו אם האדם הוא צצחינת אמת, שאמת יש לו רגלים (אותיות דרבי עקיבא אות אל"ף), וזה 'זוקף בשם', היינו שהתפלה היא 'בלא שפתי מרמה'.

אן יאמר הכוונה שהתפללו צסס. דהנה אם יש ת"ו נער לאדם, צריך להיות עיקר תפלתו מחמת נער השכינה כי בכל נרתם כציכול לו נר. והנה 'הראשונים התפללו צסס' היינו רק עצור השי"ת לצדו שכציכול הוא צנער, ומזה אין שלימות צהסס הוי"ה צ"ה כידוע. והנה 'בשם' נוטריקון 'בשלומה של מלכות', היינו שיהיה שלימות צמלכות שמים וד"ל, כמאמרם

תפלות אבות תקנוס (ברכות כו, ב). היינו על ידי אבות הקדושים יש תקון לכל התפלות אשר אינם ראויים לעלות למעלה מלד עממותם.

ו'אל תהי רשע בפני עממן (אבות ג, יג), ראשי תיבות ערבבות. על פי המצואר בספר מדרש שמואל שלא תאמר שאתה רשע לזדך, כי את כל העולם תכריע ח"ו לכף חוב, עד כאן. והנה זאת היא מחמת ערבות לג'. וזה החילוק בין חמץ לשאור, כי שאור מחמץ אחרים. וזה הרמז 'וצערת הרע מקרצן' (דברים יג, ו), 'ובערת' אותיות ערבבות, היינו, אם אדם משים אל לבו כי מחמת ערבות נוגע חטאו לכלל ישראל, יהיה זכחו לזער את הרע מקרצו. ומלינו במדרש שומר טוב במזמור (מהלים קיד) 'צנאת ישראל ממזרים', 'אמר רבי פנחס הכהן צרקיע ששמו ערבות,

הקצ"ה זורע מעשיהן של לדיקים עליו והוא עושה פירות, עד כאן. הכוונה שמחמת שהלדיקים יש להם שייכות צני ישראל מחמת 'ערבות', לכך זורע שם 'מעשיהן של לדיקים' והם עושין 'פירות' עבור כלל ישראל.

והנה אנו אומרים צעת עשיית המלות 'צסם כל ישראל', כי אף אם אדם אחד עושה מצוה מכריע את כל העולם לכף זכות כמאמר חכמינו ז"ל (קדושין מ, ב). אבל אם אדם חוטא הרבה מאוד, עליו כתיב (בראשית יז, יד ועוד) 'ונכרתה הנפש ההוא מעמיה'. דהנה כל ישראל יש להם שורש אחד צקדושה, וזוה מחמת זכות הרצים אשר תלוי עליו הוא ניצל מהעצירות ויוכל לעשות מצות כראוי, אבל צוה האיש שחוטא הרבה כתיב 'ונכרתה הנפש', היינו שאין לו שום חיבור התקשרות עם בני ישראל, רק נכרת מהם.

ג. זה לשון מדרש שמואל שם, אי נמי אמר 'ואל תהי רשע בפני עצמך' וכו' כלומר אם איש אחד יחטא על כל העדה יקצוף, כי כל ישראל ערבים זה לזה. וזהו שאמר כשאתה חוטא לא תהיה אתה הרשע לבדך כי את כל העולם כולו תכריע לכף חובה, ומעשה דעכן יוכיח שנאמר (יהושע ז, יא) 'חטא ישראל', ואמר שאתה גורם רעה לכל העולם הלא רעתך רבה, ועל כן צריך אתה להזהר לבלתי תחטא. ולזה היה דוד המלך ע"ה בוכה ומתאבל על הרשעים כי מלבד שהם מריעים לעצמם מריעים גם לכל העולם כי כולם ערבים זה לזה כדבריהם ז"ל, ולסבה זו מצינו שאמרה תורתנו הקדושה (דברים יז, יב) 'והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמוע וגו' ומת האיש ההוא ובערת הרע מישראל' כלומר ובהמית האיש ההוא אתה תבער מישראל הרע אשר היה מעותד לבא עליהם בסבת הרשע ההוא נמצא שחוטא א' גורם רעה על כל ישראל. ואל זה כוון דוד המלך ע"ה במה שאמר (תהלים קיט, קלו) 'פלגי מים ירדו עיני' כי הנה ישראל הם גוי אחד וכל אחד הוא חלק של חבירו וכשאתה חוטא גורם רעה לכל, וראוי לאדם שיצטער על רעת החוטא כאלו הוא עצם מעצמיו ובשר מבשרו. ולכן אמר דוד 'פלגי מים ירדו עיני' על אותם הרשעים אשר לא שמרו ותורתך ואני מצטער על רעתם כאלו הם עצמי ובשרי.

(איכה ג, כג) 'חדשים לצקרים רצה
 אמונתך' שהאדם מפקיד את נשמתו והיא
 עיפה ויגיעה, והקצ"ה מחדש אותה בכל
 יום אין לך אמונה יותר מזה. וכן מצואר
 בשם הקדוש האר"י ז"ל (עי' מג"א או"ח
 סי' מו סק"י) שמה שאנו מצרכין בכל יום
 בצרכות שלא עשני גוי, שלא עשני עזר
 ושלא עשני אשה, על מה שלא נתן לנו
 נשמה מן גוי ועזר ואשה. וזה הכוונה 'כיון
 דתקינו רצנן לומר השכיבנו' שאנו
 מתפללין שהשכיבה תהיה בשלום והעמידה
 תהיה בשלום הנפש צלי פגם, זאת היא
 דוגמת גאולת מצרים.

ז"ה לשון הרמב"ם צמשנה סוף מכות (ג,
 טו) 'כשקיים אדם מצוה מתרי"ג
 מצות כראוי והגון, ולא שיתף עמה כוונה
 מכוונת העולם בשום פנים רק שיעשה
 מאהבה, הנה זה זוכה לחיי עולם הבא',
 עד כאן לשונו. לבאר, דהנה אנו אומרים
 בכל מצוה 'ותרי"ג מצות התלויות בה', אם
 כן אם אדם עושה מצוה נכלל בה תרי"ג
 מצות והמה בצחינת אחדות, וזה אם עושה
 בצחינת אהבה - כי אהבה צגימטריא
 אחת, אם כן נכלל בה כלל המצות. אבל אם
 עושה על מנת לקבל פרס, והנה פרס הוא
 נחלק מן השלימות, אם כן אינו עושה אלא
 מצוה זו בלבד.

במוסבת צרכות פרק א' (ו, ז) 'אמר רבי
 חלבו אמר רב הונא כל הקוצע
 מקום לתפלתו אלהי אצרהם בעזרו וכו',
 ואצרהם אצינו מנא לן דקצע מקום דכתיב
 (בראשית יט, כו) 'וישכס אצרהם צבוקר אל
 המקום אשר עמד שם את פני הוי"ה',
 ואין עמידה אלא תפלה, עיין שם. הכוונה
 על פי הזוהר הק' (עי' ח"ג רס, ז), שאסור
 להסתכל בשעת התפלה מחמת דודאי
 שכינתא תמן, עיין שם. הנה הקצ"ה נקרא
 מקומו של עולם, וזה הכוונה 'כל הקוצע
 מקום לתפלתו, פירוש אדם שקצוע בלבו
 כי כציכול מקומו של עולם הוא שם
 בתפלתו, לאדם הזה 'אלהי אצרהם בעזרו'.
 וזה שהציא הגמרא הפסוק הזה שגם
 אצרהם קצע מקום לתפלתו, שנאמר 'אשר
 עמד שם את פני הוי"ה' היינו צעת
 עמידה שהיא תפלה, היה 'שם פני
 הוי"ה'.

עוד איתא שם (ד, ז) 'אמרי כיון דתקינו
 רצנן לומר השכיבנו כגאולה
 אריכתא דמיא'. על פי המצואר בתנא דבי
 אליהו (רצה ז) 'בכל יום אדם נמכר, ובכל
 יום ויום אדם נפדה, בכל יום עושים לו
 נסים כיוצאי מצרים'. דעיקר גאולת מצרים
 היתה גאולת הנפש מיצרא צישא מסט"א,
 ומצואר במדרש (איכה רצה ג, ח) על פסוק

והנה בני ישראל היו מקבלים עליהם עול מלכות שמים צאהצה צעת מעמד הר סיני, אם כן היה נכלל כל העשרת הדברות ותרי"ג מצוות צמנות עשה 'אנכי הוי"ה אלהיך' (שמות כ, ז). וזה הכוונה 'שמע עמי ואעידה צך ישראל אם תשמע לי, לא יהיה צך אל זר וכו', אנכי הוי"ה אלהיך הרחצ פיך ואמלאהו' (תהלים פא, ט-יא), היינו על ידי שיקבל עליו המצוה מן 'אנכי' וכו', וגם הלאו מן 'לא יהיה לך' (שמות כ, ג), מזה יהיה לך שמיעת כל המצוות כי 'הרחצ פיך ואמלאהו'. ומצואר במידור השל"ה הקדוש (תפלת שמירת, הודו לה' ד"ה אנכי ה') כי הכוונה 'הרחצ פיך ואמלאהו', ש'הצא לטהר מסייעין אותי' (יומא לת, ז). וזה הסמיכות לפסוקים הקודמים, כי מחמת שמירת המצוות הנאמרים, על ידי זה זוכה לשמירת כל המצוות, כי 'הצא לטהר מסייעין אותי'.

בתיב צשיר השירים (ד, ג) 'ומדצרך נאוה כפלה הרמון רקתך', ואמרו חכמינו ז"ל (ע"פ עירוצין יט, א וצרכות נ, א) שגם 'פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון שנאמר 'כפלה הרמון רקתך', אפילו ריקנין שצך מלאים מצוות כרמון'. גם אמרו (ע"פ כרימות ו, ז) כל תפלה שאין צה מפושעי ישראל אינה תפלה, שהרי החלצנה נמנה צין סמני הקטורת. וזה הכוונה

'ומדצרך נאוה', אימתי הדבור והתפלה שלך 'נאוה', אם העבודה והתפלה שלך גם עבור פושעי ישראל שיחזרו צתשובה. וזה הרמו 'ומדצרך נאוה כפלה הרמון' ראשי תיבות בונה, היינו שיכוין צתפלתו עבור פושעי ישראל.

וזה הרמו 'אתם נצבים היום כלכם' (דברים כט, ט), ומצואר צמדדש (תנחומא נצבים א) אימתי 'אתם נצבים לפני הוי"ה אלהיכם' - 'צומן שאתם אגודה אחת', והנה 'אתם נצבים היום' ראשי תיבות נאה, כי התפלה והעצדות הזאת נאה למעלה, צומן שיש לכם אחדות.

הנה אנו אומרים צלשם יחוד צתפילין לזכרון זרוע הנטויה. ולכאורה למה נקט דוקא זכרון על זרוע, והא הנס היה גם כן ציד החזקה. ונראה לי לצאר על פי הזוהר הק' פרשת ויחי (מ"א רמ, ז) זה לשונו 'חגור חרצך על ירך גבור' (תהלים מה, ד) עיין שם צאריכות, 'ומאן דצעי לנטרא האי אתר, יזדרז ויתקן גרמי, וישוי לקצליה צשעתא דינרא צישא יתקף עליה, להאי חרצ דקיימי עליה לאתפרע מיניה, וכדין חגור חרצך על ירך גבור'.

והנה השורש מן מצוות התפילין הוא, צהאדם יוכל לשמור את עצמו מן מחשבות, כמו שאנו אומרים 'כדי לשעצד

בזה תאות ומחשבות לצינו לעבודתו יתברך
 שמו'. והנה מלינו צמאמר הגדה של פסח
 'וצרוע הנטויה (דברים ה, טו), זו החרב,
 שנאמר (דברי הימים א כא, טו) וחרבו שלופה
 צידו נטויה על ירושלים'. ולכך אנו מזכירין
 את 'זרוע הנטויה', כדי שהאדם יזכור
 ש'האי חרב קיימא לקבליה, לאתפרע
 ממאן דפגים האי אתר'.

שער התפלה

הנהגה לנו מצרכין (צרכת התורה) צרכת לעסוק בדברי תורה. ואחר כך לנו מצרכין צרכה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. והנה זאת קשה הצנה, דהיה צריך להקדים צרכת נתן לנו תורת אמת, שהאדם צריך לצרף להקצ"ה על נתינת התורה, ואחר כך יצרך שציונו לעסוק צתורה. אך צאמת אס אינו לומד צתורה הוא נענש יותר - מחמת הנתינה, כי לכך צני ישראל אס ח"ו מצטלים התורה נענשים יותר מחומות העולם, כמצואר צמדרש (שמו"ר כו, ט"ד).

ולכך לנו מצרכין מקודם על שציונו לעסוק צתורה ולומד מיד, ולכך סדרו חכמינו ז"ל לומר תיכף 'אלו דברים' וכו' (פאה ט, א), שיהיה שונה צאתר, כמצואר צתוספות (צרכות יא, צ ד"ה שכנר) הוצא צסם ירושלמי

הנהגה נגד נפש רוח ונשמה לנו אומרים צכל יום 'אלהי נשמה וכו', אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה'. 'אתה צראתה' נגד הנשמה שהיא נגד הצריאה, 'אתה יצרתה' נגד הרוח שהיא מעולם היצירה לה, 'אתה נפחתה צי' נגד הנפש, כדכתיב (צראשית צ, ז) 'ויפת צאפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה'.

לד. משל למלך שהיה לו שדה והיה מבקש למוסרה לאריסים. קרא לראשון ואמר לו תקבל אתה השדה הזו, א"ל אין בי כח, קשה הימני. וכן לשני ולשלישי ולרביעי ולא קבלוה ממנו. וקרא לחמישי ואמר לו תקבל אתה השדה הזו, א"ל הן. על מנת לפולחן, אמר לו הן. משנכנס לתוכו הובירה, על מי המלך מקפיד על אותם שאמרו אין אנו יכולין לקבלה או על מי שקבלה עליו ומשקבלה עליו נכנס בה והובירה, לא על זה שקבלה. כך כשנגלה הקב"ה על הר סיני לא הניח אומה שלא הרתיק עליה ולא קבלו עליהם לשמרה, וכשבא אצל ישראל אמרו (שמות כד, ז) 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע', לכך בדין הוא שתשמעו, הוי 'שמעו דבר ה' בית יעקב' (ירמיה ב, ד), ואם לאו תענשו בערבות, הוי 'בני אם ערבת לרעך' (משלי ו, א). לה. עיין שער הגלגולים הקדמה ל"א 'עוד סדר לי מורי ז"ל ענין שרשי הנשמות באופן אחר, וזה עניינו, הנה נתבאר למעלה, כי יש באדם, נפש מעשיה, ורוח מיצירה, ונשמה מבריאה'.

הרמוז מה שאמרו (כרימות ו, ג) 'מפני שהקול יפה לבשמים' לח. על פי מאמר חכמינו ז"ל (ויקרא רצה ד, ז) על פסוק (קהלת ו, ז) 'כל עמל האדם לפיהו' - 'ולא לריח רע', שהדיבורים של האדם הם זקדושה וצטהרה יתנו ריח טוב למעלה, ומזה יש ריח טוב בגן עדן מחמת כי דצריהם שמה המה זקדושה וצטהרה. וזה 'מפני שהקול יפה', היינו הם 'הקול' הוא זקדושה וצטהרה, מזה זוכה 'לצממים' שיגרום למעלה ריח טוב, והקרצנות היה לזה 'לריח ניחוח אשה להוי"ה' (שמות כט, יח). 'מפני שהקול יפה לצממים' ראשי תיבות שלים, והנה על 'תמים תהיה' - תרגומו 'שלים תהי' (דברים יח, יג), ואם האדם הוא צחינת 'תמים', אז תפלתו עולה למעלה.

ד' צבאות עמנו מ'שגב ל'ינו (תהלים מו, ח), ראשי תיבות עמל, היינו הם האדם עמל צתורה, אזי 'ה' צבאות עמנו משגב לנו, היינו 'עמנו' דייקא, אם אנו מתעוררין למטה אזי גם מן השמים 'משגב לנו'.

כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה (צרכת המורה). 'יודעי' הכוונה על יחוד למעלה צטמות הקדושים, וזה הוא על ידי לימוד תורה 'לשמה', כי 'לשמה' הוא אותיות לשם ה' כידוע (שער המנות לארז"ל ואתחנן).

ויבקע עצי עוולה (צראשית כג, ג) לו. 'ויבקע' הוא אותיות יעקוב עם וא"ו (עי' ויקרא כו, מצ), והנה יעקב הוא לשון עקב והכנעה, והרמוז כי הכנעה היא ענה שהתורה והמנות שלו יהיה להם עליה. וזה 'זאת תורת העולה' (ויקרא ו, ז), 'זאת' היא מייעוט, רמוז על ענוה, ועל ידי ענוה - 'תורה' זו 'עולה' למעלה. וזה הכוונה שאנו אומרים (פיוט מוסף יום א' דראש השנה) 'והסר מכשול מלצ העקוב', היינו 'להסר' היצר הרע, מחמת שה' לצ' היא צחינת 'עקב' וענוה.

אשר יאמר היום בהר הוי"ה יראה (צראשית כג, יד) לז. היינו הגם שהאדם מחשב צדעתו כי מחמת עצירות שצידו לא תעלה תפלתו למעלה, אף על פי כן 'יאמר היום', כי צסוף 'צהר ה' יראה'.

והמה ניזונים צורוע', וזה 'איברים'
אותיות אבירים.

כיצד עלה בכבש (זכמים נג, א).
'בכבש' נוטריקון ברוך שם
כבוד.

אתה ה' לא תכלא רחמוך ממני
חסרך ואמתך תמיד יצרוני
(תהלים מ, יז). 'תכלא רחמין ממני' ראשי
תיצות תבור, כי זה הרחמנות על האדם לט
- שיש לו נפש אחד כמו התמרמ, והנה
'ממני חסדך ואמתך תמיד' ראשי תיצות
חותם מא.

נפשנו חתה לה' וכו' יהי חסדך
וכו' כאשר יחלנו לך
(תהלים לג, כ-כז). דהנה כתיב (שמות לג,
יא) 'ויחל משה' היינו תפלה, והנה 'יחל'
היא לשון תקוה וצטחון, דעיקר תפלה
היא אם האדם צוטט כי הקצ"ה שומע

הטבת חמש נרות (יומא לג, א).
הכוונה על חמש נפשות אשר
צאדם, היינו נפש רוח נשמה חיה יחידה,
והאדם צריך לתקן את אלו.

הטבת שתי נרות (יומא לג, א). נר
הכוונה על 'נר מצוה' (משלי ו,
כג), ו'שתי נרות' הוא עשה ולא תעשה,
והאדם צריך לראות ולתקן מה שפגם
צמנות לא תעשה, וגם המננות עשה אשר
לא היה צלמי לשם ה' לצדו. והנה זה
קודם לקטורת, היינו שהאדם צריך
לתקן זאת מקודם שזוכה לדציקות, ואם
המה כראוי זוכה לדציקות, כי מצוה הוא
לשון דציקות כמו צותא חדא. והנה
'קטורת קודמת לאיברים' היינו
שהאדם צריך להיות לו מתחילה דציקות,
וצוה זוכה 'לאצירים', היינו לקדושת
איצירים שלו.

וגם הכוונה על פי מאמרם (צרכות יז, ז)
על 'אצירי לצ הרחוקים מלדקה'
(ישעיה מו, יז) - 'כל העולם ניזון בצדקה,

לש. עיין בלקוטי כתובים (תהלים מ ד"ה אתה) מה שכתב רבינו: כי על ידי זה הרחמנות על האדם, מחמת
שיש לו נפש אחת כתמר. מ. סוכה (מה, ב): רבי לוי אומר כתמר, מה תמר זה אין לו אלא לב אחד,
אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים. מא. ונראה שדברי רבינו בפרשת וירא יבארו את
כוונתו כאן, שחותם שזה אמת הוא אחד, רומז לנפש אחד: וישלח' אברהם' את' ידו' (כב, י). סופי תיבות
חותם, חותם הוא אמת, כי חותמו של הקב"ה הוא אמת, והרמז, כי אז היה הולך לשחוט את בנו באמת,
ולא היה לו שום מחשבה אחרת, שיחשוב כי הוא רק לנסיין בלבד.

שפל צעממי צלא זה. ומחמת שפלות
'תאזריני שמחה', כמאמר הכתוב (תהלים
לד, ג) 'שמעו ענוים וישמחו'. והנה 'שקי'
צגימטריא שפל, כי השק מעורר לאדם
שפלות, אזל דוד המלך ע"ה לא היה צריך
לזה.

מוה אנו מה חיינו וכו' אבל אנחנו וכו'
(לעולם יהא אדם מג). 'אבל' נוטריקון
'בנים אחס להוי"ה' (דברים יד, א), והנה צני
ישראל זוכין לזה מחמת זכות אבות, וזה גם כן
רמו צמיצת 'אבל' נוטריקון 'לקדושים
אשר בארץ (תהלים טו, ג).

פקודי ה' ישרים משמחי לב,
מצות ה' וכו', יראת ה'
טהורה עומדת לעד (תהלים יט, ט-י).
הנה הפקודים והמצוות המה לטובת הנפש
ולקדש הגוף, אזל 'יראת הוי"ה' זה אינו

לשועת צני ישראל ולתפלתם. וזה הכוונה
'יהי חסדך וכו' באשר יחלנו לך' ראשי
תיצות בלי, היינו כפי הכנה ותקוה אשר
האדם סומך וצוטת, כן ממשיך החסדים
אלנו.

אשר כרת את אברהם (תהלים קה,
ט). 'ברת' אותיות בתר, היינו
שאברהם עשה חתר לכניכול השי"ת, כמו
שמנינו מנין שהקצ"ה מתעטר צתפלתן של
לדיקים מב, וזה 'קח נא את בןך את יחידך
אשר אהבת' (בראשית כב, ז), רמו שעל ידי
עקידה תעשה יחוד למעלה, וזה היא
אהבה שלך לעשות יחוד למעלה, והרמו
'יחידך אשר אהבת' סופי תיצות בתר
כנ"ל.

הפכת מספדי למחול לי פ'תחת
ש'קי (תהלים ל, יב) ראשי תיצות
שפל, כי לכן 'פתחת שקי', מחמת שאני

מב. בשמות רבה (כא, ד): א"ר פנחס בשם ר"מ ור' ירמיה בשם ר' חייא בר אבא בשעה שישראל מתפללין
אין אתה מוצא שכולן מתפללין כאחד אלא כל כנסיה וכנסיה מתפללת בפני עצמה הכנסת הזו תחלה
ואח"כ הכנסת האחרת ומאחר שכל הכנסיות גומרות כל התפלות המלאך הממונה על התפלות נוטל כל
התפלות שהתפללו בכל הכנסיות כולן ועושה אותן עטרות ונותן בראשו של הקב"ה שנאמר עדיך כל
בשר יבאו ואין עדיך אלא עטרה שנאמר (ישעיה מט, יח) כי כלם כעדי תלבישי וכו"א (שם) ישראל אשר
בך אתפאר שהקב"ה מתעטר בתפלתן של ישראל שנאמר (יחזקאל טז, יב) ועטרת תפארת בראשך. ובחגיגה
(יג, ב) בתוס' וקושר כתרים לקונו - מתפלתן של צדיקים הוא עושה עטרות. מג. תנא דבי אליהו רבה
כא: ובכל יום ויום ישכים ויאמר רבון כל העולמים ואדוני האדונים לא על צדקותינו אנחנו מפילים
תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים מה אנו מה חיינו מה חסדנו מה צדקותינו מה ישועתנו מה כחנו מה
גבורתנו.

צמעשה רק צמחשצה, והיא 'עומדת לעד',
כי זכות זה אינו דוקא צעת חיים חיותו, רק
אחר כך גם כן עומד זכות זה לכלל ישראל.

תפלה למשה איש האלהים ה'
מעון אתה היית לנו בכ"ל
דור ודור (מהלים 5, א). הנה ה'תפלה' הזו
של 'משה' היתה, ומה אמר 'היית לנו' אם
הוא כציכול 'צכל דור'. רק כי אתפשטותיה
דמשה צכל דור (תיקו"ז קיד, א), וכן צריאת
העולם היתה צצצילו (צראשית רבה א, ד). וכן
'היית לנו בכל' ראשי תיבות הבל, ורמזו
על זה כי נשמת הצל היא נשמת משה
כידוע (תיקו"ז קיב, צ), וד"ל.

מצות ה' ברה (מהלים יט, ט). 'ברה'
הוא סופי תיבות מן 'לב נשצר
ונדכה' (מהלים נא, יט), היינו אם עושה
מלות ה' צהכנעה, אזי 'מאירת עיניים'.

מעון אתה היית לנו בכ"ל דור ודור
בטרם הרים יולדו ותחול"ל
אריך ותב"ל (מהלים 5, א-ב). הנה זאת כריך
הצנה, דבתחילה אמר הכתוב 'צכל דור
ודור', נמלא כי כציכול 'מעון' צעולם הזה
רק נחמת הדורות, ואחר כך אמר הכתוב
'צטרם הרים יולדו'. רק הכוונה, 'צטרם

הרים' היינו קודם שהיו האצות הנקראים
'הרים' (ראש השנה יא, א), והנה מקודם
היה העולם מתרופף ולא היה עמודים
שיהיה קיום לעולם עד יעקב, כמבואר
צוהר הק' (ח"א קנד, צ), וזה 'ותחולל ארץ
ותצל', וד"ל.

תפלה למשה [וכו'] ה' מעון אתה
היית לנו וכו' עד יראה אל
עבדיך בע"ך (מהלים 5, א-טו). היינו,
אמת כי 'מעון אתה צכל דור ודור', אבל
אנו לא ראינו. והתפלה שלו היתה שמהיה
הגאולה, ו'יראה אל עזדיך פעלך' צמהרה
צימינו אמן.

להגיד בבוקר חסדך ואמונתך
ב'צירות (מהלים 33, א). היינו
צעת הגאולה הנקראת 'צוקר', אזי יגידו
'חסדך', שאז יראו כי צגלות היה הכל
חסדים. 'ואמונתך צלילות' היינו צגלות
שנקראת לילה, כריך האדם להאמין כי הכל
היא חסדים.

אשירה לה' כי גאה גאה (שמות טו,
א). 'אשירה' נוטריקון 'אמן'
יהא שמייה רצא', וד' נרמז על ה' אחרונה

(כז) 'והמים להם חומה', היינו התורה הנקראת מים (צ"ק יז, א) - היא כחומה, 'וחל' היינו כי אז יהיה לנו היראה הגדולה.

המאיר לארץ (צרכת יזרה). 'המאיר' אותיות מיראה, כי לכך נבראת השמש - מחמת היראה, כמאמר הכתוב (תהלים עג, ה) 'ייראוך עם שמש', וכמבואר בזוהר הק' פרשת וישלח (קעט, א) 'דהא יראה צהדי שמשא אינטריך'.

שצסם, ואמר הכתוב כי לכך מתפללין על זה, מחמת 'כי גאה גאה', כי אז אנו משיגים בגדלות אלהות. וכן רמז בישיעה (כו, א) 'ציוס ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה עיר עז לנו ישועה ישית חומת וחל', 'השיר' נוטריקון 'יהא שמייה רבא', וד' נרמז על ה' אחרונה. ועיקר הצקשה על זה, כי על ידי ה'עיר' תהיה לנו 'ישועה' שיהיה לנו 'חומת וחל' מד, היינו שהתורה תהיה לנו כחומה לשמור אותנו, כמו שאמרו ז"ל (עי' רבינו צחיי) צפסוק (שמות יד,

מד. ועייין דברי רבינו בפרשת בשלח ד"ה א"י ויסב: וזה כונת הכתוב עיר עז לנו ישועה ישית חומות וחיל, 'עיר' לשון התעוררת, 'עז' היא התורה שנקראת עז כדכתיב (תהלים כט, יא) 'ה' עוז לעמו יתן'. ואמר הכתוב כי התורה 'ישית חומות', היינו על ידי התורה יש לאדם 'חומות' שישמור אותנו, ועל ידי התורה זוכה אדם ל'חיל' היינו ליראה, כמאמר הכתוב (דברים יד, כג) 'למען תלמד ליראה את ה' אלהיך', 'חיל' הוא לשון יראה כמו 'חיל אחז יושבי פלשת' (שמות טו, יד), וכן כתיב כאן (שמות יד, כב) והמים להם חומה וגו' היינו התורה היתה להם חומה לשמור אותם.

שער הקריאת שמע

שאינו נותן החיות שלי צעת 'אזרכך' - 'זו קריאת שמע', שצקריאת שמע לריך להיות צצחינת מסירת נפש.

מתניתין ריש צרכות (ג, ב) 'מאימתי קורין את שמע צערצית'. הרמו צזה, דהנה על ידי קריאת שמע מתקן האדם את הנילוזין קדושים שנפלו, כמבואר בצפריס (תפארת שלמה וילא ד"ה ותאמר רחלמה) 'צית עשו לק"ש' (עובדיה א, יח), היינו להכניע כוחו של עשו מחמת כי לקחו הנילוזין קדושים ממנו, וזה הוא מחמת קריאת שמע. והנה 'מאימתי' ראש וסוף תיצה בוי [והוא רומז על עולם הצינה מו], וצחמלע אותיות אימת נוטריקון 'אס תוליא יקר מזוללי' (ירמיה טו, יט).

איתא צגמרא צרכות (טו, ב) 'אמר רבי אלעזר מה דכתיב (תהלים סג, ה) 'כן אזרכך צחיי', זו קריאת שמע'. גם מלינו צמדרש פרשת ראה (דברים רצה ד, ד) זה לשונו 'מהו 'את כל המזנה הזאת' (דברים יא, כב), זו קריאת שמע'. כי הנה צקריאת שמע יש רמ"ח תיצות, 'אברבך' עם האותיות גימטריא רמ"ח, והנה 'בן' עם האותיות גימטריא ע"ב, רמו על שם ע"ב, ומלינו (פע"ח שער ק"ש פכ"ג ופכ"ה) שצקריאת שמע לריך לכויין על שם ע"ב, כי מן 'והיה אס שמוע' עד 'ושמתס' הוא ע"ב תיצות, ומן 'ויאמר' עד 'אלהיכם אמת' הוא גם כן ע"ב תיצות.

אז יאמר כי הנה מלינו צזוהר הק' (ח"א קכד, ב; ח"ג קכה, ב) שצקריאת שמע לריך למסור נפשו להשי"ת, וזה שאמר רבי אלעזר 'מה דכתיב אזרכך צחיי', היינו

מה. וז"ל: וגם על ידי קריאת שמע הוא בחינת העלאת הני"ק על ידי המסירות נפש, וז"ש (עובדיה א, יח) 'והיה בית יעקב אש וגו' ובית עשו לק"ש' ראשי תיבות לקריאת שמע. ובאגרא דכלה (פר' בלק): דהיינו קודם שאנו מוסרים את נפשינו בקריאת שמע כדי לגרום על ידי זה העלאת ניצוצין מתוך הקליפה אל הקדושה. מו. עיין תקו"ז (קטו, ב) 'ורוא דמלה אם עונות תשמר י"ה אדנ"י מי יעמוד, מ"י יעמוד ודאי, דאיהי אימא עלאה תשובה'. וע"ע זוה"ק (ח"ג קח ע"ב) 'אימא עלאה, בינה'.

ואמרו ז"ל, כי מחמת שזפרשה שניה אין עושין רצונו, לכך כתיב (דברים יא, יד) 'ואספת דגנך' שהוא עצמו רריך לעסוק במלאכה, אבל אם עושה רצונו, מלאכתו נעשית על ידי אחרים. והטעם, דהנה אמרו חכמינו ז"ל (אבות ג, ד) 'צטל רצונך מפני רצונו כדי שיצטל רצונו מפני רצונך', והנה אם מצטל הרצון מלמעלה, הנה צוה, הטבעיות מהעולם צטל נגד רצון האיש הזה, ולכך מלאכתו נעשה על ידי אחרים, כי יצטלו רצונם נגד רצונו. 'בשל' נוטריקון 'לצ שהור ברא.

שמע נוטריקון עול מלכות שמים, גם סופי תיבות מח 'על' היינו עול מלכות שמים, גם נוטריקון 'שאו מרום עיניכם' (ישעיה מ, כו), מלאתי הנ"ל בספרים (תיקו"ז פה, ג; אבודרהם דיני קרי"ש).

צוד יצואר מאמר חכמינו ז"ל בצרכות (לה, ג) כי פרשה ראשונה בקריאת שמע היא צעושין רצונו של מקום ופרשה שניה היא צאין עושין. והנה כל הראשונים

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד (דברים ו, ד). פירש רש"י 'עכשיו הוא אלהינו ולעמיד יהיה ה' אחד'. וזה הסמיכת (שם, ה) 'ואהבת את ה' אלהיך', כי זה עיקר האהבה שיהיה מיוחד להקצ"ה, היינו שיצפה ויתפלל בכל יום על זה שיהיה 'ה' אחד, וד"ל.

הצה אמרו חכמינו ז"ל (ברכות לה, ג) שפרשה ראשונה מקריאת שמע נאמרה צעושין רצונו של מקום, ולכך מלאכתן נעשית על ידי אחרים. והטעם, כי צפרשה ראשונה כתיב לשון יחיד שאין להם 'אלא לצ אחד' מזו. וזה נקרא 'עושין רצונו של מקום', וזה הרצון צשציל ישראל, ולכך 'מלאכתן נעשית על ידי אחרים', כי הוא כלול עם בני ישראל והמה כגוף אחד. והגם כי נגזרה גזירת 'צזיעת אפך' וכו' (בראשית ג, יט), הא המה והוא הם גוף אחד שנכלל עמהם. וכבר כתבתי (עי' פר' וארא ד"ה איתא צוה"ק, ופר' צהר ד"ה א"י וידבר) כי לכך פרשה שניה מקריאת שמע הוא צ'אין עושין רצונו של מקום, מפני שלא צטל את כל רצונו נגדו כציקול, ואין לו אהבת השם צכל מאודו, והוא רוצה שכר עבור שמירת המצות.

עמדו על זה, דהא צפרשה שניה גם כן כתיב (דברים יא, יג) 'לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם וכל נפשכם'. רק דהנה תכלית עבדות השם היא האהבה, והיראה הקודמת היא מחמת שאין צמציאות לצוא לבחינת אהבה שהיא גבוה מאוד, רק על ידי היראה הקודמת.

האדם משס"ה לא תעשה, קודמת לעשה שהיא בחינת אהבה. אך מחמת שבני ישראל היו אז בבחינת זאת שהיה להם בחינת אהבה, ולכך המצוה הראשונה הייתה אז 'אנכי ה' אלהיך' שהיא בחינת אהבה.

ובמו קן המצוה של ספירת העומר הייתה על כוונה זו, כי כתיב

(ויקרא כג, טו) 'שבע שבתות תמימות תהיינה', ומצואר צוהר הק' צפרשת חקת (ח"ג קפ, ז) צרעיא מהימנא, כי 'תמימה (במדבר יט, ז) מסטרא דחסד, דרגא דאברהם דכתיב ציה (צראשית יז, ח) התהלך לפני והיה תמים', עיין שם. ולכך כתיב 'שבע שבתות תמימות תהיינה', היינו שה'שבע שבתות' יהיו בבחינת חסד הנרמז בתיבת 'תמימות', ובחינת חסד היא בחינת אהבה.

וזה הנרמז בפסוק (שיר השירים ג, ד) 'הציאתי אל בית היין ודגלו עלי

אהבה', ומצואר צמדרש (במדבר רבה ג, א) 'הציאתי אל בית היין' - 'זה מרתף גדול של יין, זה הר סיני', וכתיב אחר כך 'ודגלו עלי אהבה' שאז זכו בני ישראל לבחינת אהבה. והנה בחינת חסד מלמעלה למטה, היינו אם בא החסד מלמעלה שהיא בחינת אהבה היא קודמת לבחינת גבורה שהיא בחינת יראה, אבל אם באה על ידי אתערותא דלתתא והאדם הולך ממדרגה למדרגה,

ולכך אנו מצקשים בצרכת אהבה רבה 'ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך', כי אם האהבה באה על ידי אתערותא דלתתא - יראה קודמת לאהבה, אבל אנו מצקשים שהאתערותא תהיה מלעילא, ואם באה מלעילא - אזי באה הבחינה הגבוה אשר אין למעלה ממנה, ולכך אהבה קודמת ליראה. וכאשר צרתי (פסח ד"ה עוד יש לרמז צהסימן קדש ורחץ) צסימן קדש ורחץ, הגם כי הרחיצה מהעונות קודמת להקדושה, אך מחמת שאז צאותו לילה היה צאתערותא דלעילא כמצואר צספרים, לכך הקדושה קודמת לרחיצת עונות. וכן אנו אומרים (צרכת קרי"ש למעריב) 'הבוחר צעמו ישראל באהבה', כי הצחירה שהקצ"ה 'בוחר צעמו ישראל', היא מחמת שיש להם 'אהבה' להקצ"ה. והנה לכך הציוי הראשונה צמעמד הר סיני הייתה 'אנכי ה' אלהיך' (שמות כ, ז), שצוה הדיבור היה נכלל כל הרמ"ח מצות עשה, הגם שלא תעשה קודמת לעשה, כי היראה שבה נשמר

ועונה לעמו ישראל בעת שזעם
 אֵלֵינוּמט. היינו ש'עונה לעמו
 ישראל' - אם 'שועתס' הוא עבור
 השכינה הקדושה שנקראת 'עת' (זוה"ק
 ח"א קטז, א). וזה פירוש 'ענו צככל רגלו
 צרזל וכו' עד עת צא דצרו' (מהלים קה,
 יח-יט), היינו שיוסף היה צמאסר ורגליו
 'צככל', עד שתפלתו ודיצורו היתה
 עבור 'עת', כי 'צכל צרתס לו צר'
 (ישעיה סג, ט).

אזי צחינת גצורה שהיא צחינת יראה
 קודמת לחסד שהיא צחינת אהבה. וזה
 הכוונה צמדרש (ויקרא רצה כח, ג) 'שצע
 שצחות תמימות תהיינה' - 'אימתי הן
 תמימות צזמן שאתס עושין רצונו של
 מקוס', והנה 'רצונו של מקוס', היא צחינת
 אהבה, וזוה 'תמימות תהיינה', כי תמימה
 היא צחינת חסד.

תפלה

על פתח החיצון להתפלל שם, אלה תתכוין להכניס דלת לפניך מדלת'. הפירוש, כי יראת העונש נקראת צספרים יראה חיצונית^ג, והיא אינה רק 'פתח' ליכנס ליראה פנימית. וזה אם תרצה להתפלל, 'אל תעמוד על פתח החיצון' היינו ציראה חיצונית. רק 'תתכוין ליכנס דלת לפניך מדלת' היינו ליראה פנימית.

והנה, היראה הזו גם כן נקראת 'דלת' היינו פתח, מחמת שיראה זו היא פתח לאהבה. וזה פירוש 'לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל' (צרכות ת, א), היינו שיעורר לעצמו את 'שני הפתחים', היינו 'פתח' יראה תתאה 'ופתח' יראה עלאה, ואחר כך יתפלל.

וזה פירוש 'פתח ה' לך את אולרו הטוב' (דברים כח, יז), דהנה מלינו (ישעיה לג, ו) 'יראת ה' היא אולרו', והיראה חיצונית נקראת צספרים 'יראה ציטא', והשם

איתא בגמרא סוטה (ע"ה, א) אר"ח
אין תפלתו של אדם
נשמעת אלא מי שמושים עצמו
כבשר שנאמר (ישעיה סו, כג) והיה מדי
חודש וכו' יצוא כל צער להסתחות לפני
וכו'. ופירש רש"י שהוא רך ועניו כצנה,
עין סס'. וזה נראה לי הפירוש, 'שומע
תפלה עדיך כל צער יצוא' (תהלים סה, ג),
היינו שהקצ"ה 'שומע' התפלות, אם 'עדיך
כל צער יצוא', אם העדה תצוא לתפלה
צצחית 'כל צער' נא. והנה אנו מצרכין
(צרכת עננו לתענית ציצור) 'העונה לעמו
ישראל צעת צרה', 'עונה' היא אותיות
עגוה, היינו מחמת שהמה צצחית עגוה,
על ידי זה 'עונה' להם כציוול השי"ת.

איתא במדרש פרשת תבוא (רצה ג,
ז) זה לשונו, 'אמר הקצ"ה אם
נכנסת להתפלל צצית הכנסת, אל תעמוד

ג. לשון רש"י שם: כבשר - שהוא רך ולא כאבן שהוא קשה. נא. היינו רך ועניו. גב. ע"י של"ה הק' מסכת פסחים מצה עשירה אות י"ג: וכבר הקדים אנטייגנוס (אבות א, ג), אל תהיו כעבדים כו', אלא הכל לשמו יתברך, לא מפני יראת העונש ולא מפני אהבת השכר, כי אלו היראה והאהבה נקראים יראה חיצונית ואהבה חיצונית, רק לשמו יתברך.

וְזָדָה הַכוּוֹנָה 'אל תעמוד צפתח החילון',
 היינו שעיקר העמידה והתפלה לא
 תהיה הכוונה על 'פתח החילון', היינו
 צחינת מלכות. אלא תכיון 'דלת לפניס מן
 הדלת', היינו לאין סוף ז"ה, שהוא גם כן
 נקרא 'דלת', והוא ז"ה לפניס מן הדל"ת,
 מן צחינת מלכות שנקראת גם כן 'דל"ת',
 עיין צוהר הק' בהקדמה (ו, ז).

ומקיים אמונתו לישיני עפר. לזכר,
 על פי המדרש פרשת בשלח
 (רצה כג, ה) זה לשונו, 'וצאזוהו זכות
 אומרים ישראל שירה, בזכות אצרהס
 שהאמין בהקצ"ה שנאמר (בראשית טו, ו)
 'והאמין בהו"ה', היא אמונה שישראל
 נוחלין בה'. והנה ענין נחלה וירושה היא
 ממילא, כן ענין האמונה של בני ישראל
 היא בירושה מן אצרהס אצינו ע"ה. וזה
 הכוונה 'ומקיים אמונתו', היינו שקיום
 אמונת בני ישראל בהקצ"ה, הוא מחמת
 'ישיני עפר'.

וְזָדָה הרמו 'אס בחקותי תלכו ונתתי'
 (ויקרא כו, ג), ראשי תיבות אבות,
 כי האצות המה מקיייעס להאדם לשמור
 המצוות. והנה רש"י פירש 'אס בחקותי
 תלכו' - 'מה אני מקיים אס בחקותי תלכו,
 שתהיו עמלים בתורה', והנה אס האדם
 מייגע עצמו, אזי האצות מקיייעס לו. וזה

יתצרך 'פתח לנו את אוזרו הטוב', היינו
 הפתח מיראה עילאה שהיא נקראת 'טוב'
 ולא 'צישא', עיין צוהר הק' בהקדמה (ו,
 ז). גם מצואר צספר צפנת פענח (ריש פ'
 תרומה) בצפוק (שמות כא, ו) 'והגישו אל
 הדלת', כי 'הדלת' היא שער התשובה,
 והתשובה היא גם כן על צ' צחינות, היינו
 תשובה מאהבה ותשובה מיראה, וזה כוונת
 המדרש הנ"ל.

או יאמר צמדרש הנ"ל 'אס תרצה
 להתפלל אל תעמוד על פתח החילון
 להתפלל שס אלא תכיון להכנס דלת
 לפניס מדלת, לשקוד על דלתי אין כתיב
 כאן, אלא 'דלתותי' (משלי ת, לד) 'ז' דלתות'.
 דהנה זאת ידוע כי צחינת מלכות נקראת
 'פתח החילון', מחמת כי היא הפתח
 הראשון להכניס התפלות לאין סוף ז"ה.
 ומצואר צספר דגל מוחגה אפרים
 צפרשת בלק (ד"ה עוד ירמוז) זה לשונו, 'יש
 לומר הרמו צזה צדד היינו צ' דלתי, כי אין
 סוף נקרא דל"ת על שס שאין להשיגו, וגם
 מלכות שהיא השכינה נקראת דלת, על
 דלית לה מגרמה כלום', עד כאן לשונו.
 והנה זאת מצואר צספרים הגם כי על ידי
 אצילות צא כל ההשפעות, אצל לא יכוין
 צהס, רק יכוין כי (אין) אין סוף ז"ה ישפיע
 לצחינת חסד חסדים, וכן צשאר הספירות
 הקדושים, ומחמת זה ישפיעו לו מהס.

הרמז 'ה' לצאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה (תהלים מו, ח), 'עמנו משגב לנו' ראשי תיבות עמל, היינו אס האדם עמל ומייגע עצמו, אזי זכותו של יעקב עמנו.

השיבנו אבינו לתורתך. היינו שכל אחד מישראל יש לו אות בתורה (עי' מגלה עמוקות ואחמנן אופן קפו), ועל ידי עונות ופשעים חסר האות ממנו, וזה שמתפללים להשיבנו לאות התורה. וזה גם כן הכוונה 'ותן חלקינו בתורתך'.

חנן המרבה לפלוח. הכוונה, כי הסליחה היא יותר מן התשובה אשר האדם עושה, כמאמרם (שיר השירים רצה ה, ג) 'פתחו לי פתח' וכו'. וזה הכוונה 'הרצ כצני מעוני' (תהלים נא, ד), 'הרצ' היינו הרצה יותר מהתשובה שלי, יהיה הכיזוק מהעונות. והנה אין 'חנן' אלא מתנת חנם, ומתנת חנם אינה כפי ההכנה לתשובה.

ו'למלשינים' א"י' ת'הי' תקודה' סופי תיבות ביולה וראשי תיבות אות, הכוונה על אות צרית קודש, והנה אנשים אשר 'מלשינים' ואינם

שומרים את פיהם ולשונם, 'אל תהי להם תקוה', שיהיו מתקנים מה שפוגמים בצרית המעור, והנה ראשי תיבות אות הרמז על זה.

י'שוב ח'רון א'פך מ'עמד (רצונו של עולם אחרי העקידה) ראשי תיבות אחים, שמחמת שצני ישראל יש להם אהבה ואחדות והמה כאחים זה לזה, מחמת זה נמחל להם עונותיהם. וזה הרמז צוהר הק' (מ"צ רו, א) 'דתפתח ליצאי צאורייתא ותשלים' סופי תיבות אחים, כי 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא יט, יח) 'זה כלל גדול בתורה' (צראשית רצה כד, ז).

ו'זה' זאת הצפוני ארתיק מעליכם' (יואל ב, כ), 'צפוני' הוא אותיות ניפון, וניפון הוא לשון מפוזר, והנה הילר הרע צא מחמת שצני ישראל המה מפוזרים ומפורדים ואין להם אחדות. וצעת העתיד אשר 'יהודה לא ילור את אפרים' (ישעיה יא, ג), יהיה נקח מהם הילר הרע. וזה הרמז 'חצרים מקשיצים לקולך השמיעיני' (שיר השירים ת, ג), ראשי תיבות חבולה, והוא אותיות בחלה, היינו מחילות העונות, הוא מחמת התחזרות של צני ישראל.

העולם הזה על שמועות טובות אומר הטוב והמטיב, ועל שמועות רעות אומר צרוך דיין אמת, אצל לעולם הצא כלו הטוב והמטיב'. והכוונה, כי בעולם הצא יראה כל האדם, כי הרעה הצאה על האדם ח"ו היתה רק טוב לצד, כמאמר הכתוב (איכה ג, לח) 'מפי עליין לא תצא הרעות והטוב', רק טוב לצד. אך האדם בעולם הזה אין לו השגה על זה, אצל בעולם הצא ישיג זאת. וזה 'שוש אשים צה' תגל נפשי בצלהי' (ישעיה סא, י), היינו כי אז לעתיד יהיה 'אשים צהוי'ה', היינו צמדת רחמים, 'ותגל נפשי בצלהי', היינו גם צמדת הדין המכונה צסם אלהים.

נפשנו' בצפור' נמלטה' מפח' וקשים' (תהלים קכד, ז) נד,
 קופי תיבות החומר, היינו, שהנפש 'נמלטה' שלא תפול ח"ו צתאות החומריות. כמבואר בצפריס שאם נפל אדם ח"ו צתאות, אזי גם הנפש נתגשמה ח"ו כמו החומר.

קדיש על ארעא עובד גבורתיה
 (וצא לזיון). היינו, שיראה האדם שיהיה 'קדוש צארעא', היינו בעולם הזה, וזה נקרא 'עוצד' ה', והוא נקרא 'גבור' כמאמרם ז"ל (אבות ד, א) איזהו גבור וכו'.

אן יאמר 'קדיש על ארעא', זה 'עוצד גבורתיה', היינו שאין זה כוחו של אדם מלמטה, רק זה 'עוצד גבורתיה', היינו שכביכול הקצ"ה עוצד ועושה זאת שזה יהיה קדוש. כמבואר צוהר הק' (ח"ג מד, א) 'אין קדוש כה' כי אין בלתך'נג (שמאל א ג, צ), היינו הקדושה שהאדם מקדש עצמו מלמטה 'אין בלתך', כי 'אלמלא הקצ"ה עזרו לא היה יכול לו' (סוכה נב, צ).

יהיה הוי"ה למלך וכו' ביום ההוא יהיה הוי"ה אחד וכו' (זכריה יד, ט). ואיתא צפסחים פרק אלו עוצרין ג, א), 'אטו עד האידנא לאו אחד, אמר רבי אחא וכו' לא כהעולם הזה העולם הצא,

ג. וזה לשון הוזהר הק': אלא ודאי 'אין קדוש כיהו"ה', דכמה קדישין נינהו, קדישין לעילא, דכתיב (דניאל ד, יד) ובמאמר קדישין שאלתא, ישראל קדישין נינהו, דכתיב (ויקרא יט ב) 'קדושים תהיו', וכלהו קדישין, ולאן קדישין כיהו"ה, ומאי טעמא, בגין דכתיב 'כי אין בלתך', מאי 'כי אין בלתך', אלא קדושה דקדושא בריך הוא בלתי קדושה דלהון, דהוא לא אצטריך לקדושא דלהון, אבל אינון לאו אינון קדישין בלתך, ודא הוא כי אין בלתך, אין קדושה דלהון בלתך. ג. 'בית יעקב לכו ונלכה'.

מי יעלה בהר ה' וכו' נקי כפים וכו'
 זה דור דורשיו (תהלים נד, ג-ו) גה.
 היינו, שיהיה 'נקי כפים', ולא יחשוב עצור
 עצמו כלל, והנה אם 'ישא צרכה מאת
 הוי"ה', היינו שממשיך צרכות מלמעלה,
 הוא 'דורשיו' של הדור, ו'זה דור דורשיו'.

באשר שמענו בן ראינו בעיר
 הוי"ה 'צבאות' (תהלים מט,
 ט) גי, סופי תיבות תורה. 'צעיר' הוא לשון
 התעוררות, כי על ידי שהוא מלא שם
 הוי"ה צ"ה, על ידי זה צא התעוררות
 לאדם לעבוד השם יתצרך.

שמע עמי ואעידה בך וכו' לא יהיה
 בך אף זר וכו' אנכי ה'

אלהיך (תהלים פא, ט-יא) גז. כי בשעת מתן
 תורה פסקה זוהמתן (שנת קמו, א), היינו
 היצר הרע שהוא 'אל זר'. והנה זה עדיין
 שקבלו מהר חורב, וזה 'שמע עמי ואעידה
 בך', היינו שיהיה לכם הכתרים והעדים
 כמו בשעת מתן תורה, שהיתה אמורה לכם
 'אנכי וכו' (שמות כ, ז).

וזו 'שונה ישראל עד ה' אלהיך' (הושע
 יד, ז), היינו על ידי התשובה אתם
 זוכין לעדים. והנה צתיבות 'שמן זית זך
 כתית למאור' (שמות כז, כ), סופי תיבות
 בתר, כי על ידי לימוד לשמה נח זוכה
 לכתרים. והנה מצואר צפסיקתא (רצחי כא)
 זה לשונו, 'בשעה שעמדו ישראל על הר
 סיני וכו', באותה השעה ניתן להם זיו מזיו
 השכינה של מעלה עיין שם. וזה 'עד ה'
 אלהיך', כי עדים היא מהשכינה למעלה,
 וזה 'עד ה' אלהיך'.

גה. שיר של יום ליום ראשון. גו. שיר של יום ליום שני. גז. שיר של יום ליום חמישי. נח. ויקרא רבה ג, ז: שאין שמן אלא תורה.

לשבת קודש

וּמְנִיחַ בַּקְדוּשָׁה לְעַם מְדוּשְׁנֵי עוֹנֵג
 זָכַר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית (מִגֵּן
 חַיִּים). דֵּהֲנָה 'מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית' הִיטָה
 בְּצַחֲנֵת טוֹב וּבְקְדוּשָׁה, רַק אַחַר הַחֲטָא
 הִרְאָשׁוֹן נִתְעַרַּב טוֹב בָּרַע, אֲבָל בְּשַׁבַּת 'מְנִיחַ
 הַקְדוּשָׁה לְעַם מְדוּשְׁנֵי עוֹנֵג', הֵינּוּ
 שְׂאוֹכְלִים 'מְדוּשְׁנֵי עוֹנֵג', וְהַקְּבָ"ה 'מְנִיחַ
 הַקְדוּשָׁה' צֶהֱם כְּמוֹ שֶׁהִיא 'צַמְעָשָׂה
 בְּרֵאשִׁית', וְזֶה 'זָכַר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית'. וְלִכְךָ
 כִּתִּיב (בְּרֵאשִׁית א, לֵא) 'וַיִּרְאֵה אֱלֹהִים אֶת כָּל
 אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד' סָמוּךְ לְ'וַיִּכְוֹלוּ'
 (בְּרֵאשִׁית ג, א), כִּי עַל יְדֵי הַשַּׁבָּת הַכֹּל הִיָּה
 בְּצַחֲנֵת טוֹב אַף אַחַר הַחֲטָא.

וְלִכְבֵּךְ אֲמָרוּ חַכְמֵינוּ ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַצֵּה יא,
 ג) 'וַיִּצְרַךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת' (בְּרֵאשִׁית ג, א), 'צִמָּה בְּרָכּוֹ, בְּרָכּוֹ בְּמִן', וְהִנֵּה
 בְּאֲמַת זֹאת כְּרִיךְ הַבְּנָה, דֵּהֲאָ הַמֵּן לֹא הִיָּה
 רַק אֲרֻצֵּים שְׁנָה. רַק הַכּוֹוֵנָה כִּי כָל
 הַמְאֻכְלִים צִוּם הַשַּׁבָּת, הִמָּה 'בְּקְדוּשָׁה'
 כְּמוֹ הַמֵּן.

ה' אֱלֹהֵינוּ אֶתְּהָם אֵל נוֹשָׂא
 הֵיית' לָהֶם' (תְּהִלִּים נט, ט), קוֹפֵי
 תִּצּוֹת אֲמוֹת, כִּי מַחֲמַת הָאֲמַת הַקְּבָ"ה
 מַגְצִיָּה וּמְנַשֵּׂא אֹתָם לְמַעְלָה. וְהִנֵּה כִּתִּיב
 (יִשְׁעִיָּה ה, כד) 'כִּי מֵאֲסוּ אֶת תּוֹרַת ה'
 לְצִאֹת וְאֶת אֲמֵרוֹת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נֶאֱלָאוּ',
 'מֵאֲסוּ אֶת תּוֹרַת' רֵאשִׁי תִּצּוֹת אֲמוֹת,
 הֵינּוּ שֶׁהִיוּ מִמְאֲסִים אֶת בְּצַחֲנֵת אֲמַת
 הַנִּכְלָל בְּהַתּוֹרָה.

לְקִרְאֵת שַׁבָּת לָבוֹ וּנְלַבָּה כִּי הִיא'
 מְקוֹר' הַבְּרֵבָה' (לֵכָה דוּדֵי),
 קוֹפֵי תִּצּוֹת יִרְאָה, כִּי בְּשַׁבָּת אֲפִילוֹ עַם
 הָאֲרֶץ אֵינּוּ מִשְׁקֵר מַחֲמַת שְׂאִימַת שַׁבָּת עֲלֵיו
 (יְרוּשָׁלַיִם דְּמֵאֵי ד, א). וְזֶהוּ 'מְקוֹר הַבְּרֵבָה',
 כְּמֵאֲמַר הַכְּתוּב (שְׁמוֹת כ, כֵּא) 'כָּל מִקּוֹם
 אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אֲצוּא אֵלָיךְ וּבְרַכְתִּיךְ',
 'אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אֲצוּא' קוֹפֵי תִּצּוֹת יִרְאָת,
 וּמִזֵּה צֵא בְּרַכָּה.

רבות בנות עשו חיל (משלי לא, כט).
 'רצות בנות עשו' ראשי תיבות
 ערב, ועל ידי ערצות של בני ישראל זוכה
 ל'חיל' שהוא לשון יראה. והנה 'חיל' היא
 גם כן שמחה כי 'וגילו צרעדה' (תהלים 3
 יא), והנה ערב בגימטריא אימה יראה,
 שמחמת ערצות זוכה ליראה.

טובים מאורות שברא אלהינו וכו'
 להיות מושלים בקרב תבל
 (זכרת יוצר אור לש"ק). הנה 'טובים מאורות'
 רמו על אור הגנוז, כידוע שאור הגנוז
 נקרא טוב, וכמאמר הכתוב (תהלים לא, כ)
 'מה רב טובך אשר לפנת ליראיך' סא, וזה
 קאי על האור שאדם הראשון היה נופה צו
 מסוף העולם ועד סופו סב.

וזו הרמז 'הארץ אשר עצרנו זה לתור
 אותה' (צמדנר יג, לב), 'עצרנו' היא
 ערצות, 'לתור' כמו 'לדרוש ולתור
 צחכמה' (קהלת א, יג), כי הקצ"ה נתן
 מלות לישראל כמנין תורס. והרמז כי
 יסתכל זה, והנה הסתכלות היא על ידי
 אהבת ישראל. וזה הרמז 'כל העמים תקעו
 כף' (תהלים מז, ז), 'תקעו' עם האותיות
 בגימטריא שלום רב עם הכוללים. גם
 הרמז, כי על ידי התחצרות זוכה אדם
 ל'כף', היינו להתורה שנקראת כף,
 כמזכר צרש"י פרשת נשא על פסוק ו)
 כ' כף אחת'.

ולכך ראה יוסף החלוס של פרעה,
 מחמת זה האור אשר היה
 ציוסף, כאשר אנו אומרים (זכרת יוצר אור)
 'אור חדש על ציון תאיר', 'ציון'
 בגימטריא יוסף, והוא זכה לאור הזה אשר
 יהיה לעתיד. ולכך אמר לו פרעה 'אחרי
 הודיע וכו' אין נבון וחכם כמוך' (בראשית
 מא, לב), כי האור נברא דעת, ואין אדם
 זוכה לו אלא מי שיש צו דעת. והנה אור
 הזה גנוז ואין לו ממשלה, רק נותנים
 ממשלה לאור הזה.

'להיות מושלים בקרב תבל', היינו אם
 בני התבל עושין תשובה, כי
 קריצה היא תשובה, כמו 'ופרעה הקריצ'

פ. תנחומא וילך ב: את כל הדברים האלה זה שאמר הכתוב הלא כתבתי לך שלישים במעצות ודעת (משלי
 כב, כ) מעצות עולה בגימטריא תר"ו ושבע מצות שנצטוו לבני נח תרי"ג. סא. וזה"ק ח"ב רכ, ב: דכתיב
 מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. מה רב טובך, הא אוקמוה, דא הוא אור דגניז לצדיקיא לעלמא דאתי,
 דכתיב (בראשית א, ד) וירא אלהי"ם את האור כי טוב, וכתוב (תהלים צו, יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב
 שמחה, ועל דא מה רב טובך, כתיב הכא מה רב טובך, וכתוב התם וירא אלהי"ם את האור כי טוב, אשר
 צפנת, בגין דאסתכל קודשא בריך הוא בההוא נהורא, ואסתכל באינון חייביא דומינין למחטי בעלמא, וגניז
 ליה לההוא נהורא, למזכי ביה צדיקיא לעלמא דאתי, כמה דאתמר. סב. חגיגה יב, א: דאמר רבי אלעזר
 אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו.

והדעת של בני ישראל, 'נשתלחה
במקדשך', היינו שנשתלח מצית המקדש
הדעת של בני ישראל.

אז יאמר להיפך, על פי המצואר שם
צוהר הק' (ח"צ רלו, צ), 'על אלה אני
צוכיה (איכה א, טז), מאי טעמא צגין
דאתיהב רשו לאתר דא לשלטא על ישראל
ולחרצא צי מקדשא, וצגין דאתיהב לון רשו
לשלטאה אני צוכיה'. וזה 'אלה פקודי
המשכן משכן' (שמות לח, כא), היינו שני
חרצנות אשר היו צבית המקדש כפירוש
רש"י^ג, זה מחמת 'אלה פקודי', לשון
חסרון כמו 'לא נפקד ממנו איש' (במדבר
לא, מט), היינו החסרון מן שני המקדשים
אשר המה חרצין, זאת מחמת 'אלה', 'כי
אתיהב רשו לאתר דא לחרצא צי מקדשא'.
וזה 'משכן העדות', היינו המשכן היה
עיקר מן הדעת ורצויות של בני ישראל.
ומחמת כי 'אלה' כנ"ל היה שלטא על בני
ישראל, לכך רצויות שלהם נפגם
ונתקלקלו, ומחמת זה המקדש שהיה מן
רצויות של בני ישראל, היה גם כן שליטה
על המקדש.

(שמות יד, י) - 'דקריצ לון לתשובה' (זוה"ק
ח"צ מז, א). והנה 'תבל' צגימטריא
בנפש, היינו אם הנפש מקרבת עצמה
להשי"ת, אז נגלה לה האור הטוב. והנה
'תבל' נוטריקון לצ ביראה תשוב.

מפני היד שגשת לרחה במקדשיך
(מוסף לשבת ר"ח). דהנה מצואר
צמאמר חכמינו ז"ל (עי' תחומא כי תשא כו)
כי האותיות והקדושה אשר היו צהלות
פרחו מהן צעת חטא העגל. והטעם
מחמת שצלות כתיב (שמות לא, יח) 'לוחות
העדות', היינו שהקדושה היתה מחמת
הדעת של בני ישראל, והנה כאשר נפגם
הדעת, נפגמה גם הקדושה אשר היתה
צדעת למעלה. וכן פירש רש"י צפרשת
ויקרא (ד, יג-יז) 'ואם כל עדת ישראל ישגו
וגו' והזה הכהן וגו' את פני הפרוכת', ולא
כתיב פרוכת הקודש ולמעלה כתיב (שם ד,
ו) את פני פרוכת הקודש, 'כי משחטאו
כלם נסתלקה הקדושה', עיין שם.

והנה יד' היא מחשבה, וצעת שנפגמו
הרצויות של בני ישראל ממילא
נחרצ הצית המקדש, כי שפך חמתו על
העצים והאצנים, כי לא נשאר רק עצים
ואצנים. וזה 'מפני היד' היינו המחשבה

שבטי יה לְיִשְׂרָאֵל עֲדוֹת בְּצַרְתָּם
 לָּו צָר (פיוט צרוך ה' יום יום).
 היינו, אם המה נרורים ומקושרים זה לזה,
 אז יוכלו להיות להם דציקות צהשי"ת.
 כמאמר הכתוב (שמואל א כה, כט) 'והיתה
 נפש אדוני נרורה נרורה החיים את הוי"ה
 אלהיך'.

עילם שֵׁת כַּמֶּאוּ. 'עילם' היא העלם,
 עלמא דאתכסיא והוא עולם
 הצנינה כידוע (זוה"ק ח"א קנב, ב). והכוונה
 כי כסא הכבוד תלוי בעילם, היינו עולם
 הצנינה, שהיא עולם התשובה (זוה"ק ח"ג
 קנב, ב).

נסגרת לְאָדוּם בִּיד רַעֵי מַדְנֵי. על
 פי מאמר חכמינו ז"ל (יומא ט,
 ב) שנחרב הבית נשציל שנאת חנם, וזה
 שאמר המשורר 'נסגרת לאלדוס ציד',
 היינו צידו של 'אלדוס', מחמת כי 'רעי' היו
 'מדנים' ומריבות ציניהם, כמה דכתיב
 (משלי ו, יד) 'ומשלח מדנים צין אחים'.

ראותו כִּי כֵן הָאֲדוּמִי הַעוֹצֵר יַחְשׁוּב
 לָּו בְּבַצְרָה. הנה 'אדומי' מרמו

על עונות ותאוות המכונים בשם אדום, כמו
 'אם יהיו חטאיכם כשנים' (ישעיהא, יח). והנה
 העצה להאדם שיוכל לעצור עצמו מן
 התאוות ועונות, הוא שיחשוב בעצמו שהוא
 'צנרה', היינו קטן ושפלות, כמו 'צנר ליה
 שיעורא' (ברכות לט, א).

יסוד צדיק בַּשְּׁבַע נַעֲלָם אוֹת
 ברית' היא' לעולם' (פיוט אל
 מסתמר), סופי תיבות אמת, כי מדת
 'יסוד' תלוי באמת, ושמירת הצרית שיהיה
 'לעולם', תלוי במדת אמת.

פ'תח לְיִי שְׁעָרֵי ה' מְנוֹמָלָ (פיוט
 המצדיל), ראשי תיבות השפל, כי
 על ידי שפלות זוכה האדם שיפתח לו
 השער, אף אם הוא נעול. וזה הרמו 'מה
 יפו פעמין נעעלים' (שיר השירים ג, ב), היינו
 על ידי צחינת 'מה', יהיה 'פעמין
 נעעלים', שמוכל להלך בשערים הנעולים.

סלח נֵא עָל קָל וְחֹמֶר יוֹם לְיוֹם
 יביע אומר. היינו, כי אם אדם
 עובר עברה ח"ו, הנה היום הזה הוא
 נכסיפא כמצואר צוהר הק' (ח"א רכד,

לדבר צמאי צרה חזינא קמך (עי' זוה"ק ח"ג יג, א). וזה 'את ה' האמרת היום' (דברים כו, יז), היינו ש'היום' יאמר 'את הוי"ה', היינו לפני ה'.

ישראל נושע בה' תשועת עולמים (ישעיה מה, טו) סה. על פי הזוהר חדש מוצא בשל"ה (מס' פסחים צי"א) שהגדה אני ה' ולא אחר' ע"פ רפאלנו ה' ונרפאנו, שאם הרפואה צאה על ידי רופאים, אזי יוכל ח"ו לחזור לחליו, ואם הרפואה צאה מה' אזי ונרפא, כי על ידי השי"ת תהיה הרפואה צלומות לעולם. וזה 'ישראל נושע צהוי"ה', שאם התשועה היא 'צהוי"ה', אזי היא 'תשועת עולמים'.

סד. 'דתניא אינון יומין דבר נש, כד אתברי בההוא יומא דנפק לעלמא, כלהו קיימין בקיומיהו, ואזלין וטאסינ בעלמא, נחתין ואזהרין לבר נש כל יומא ויומא בלחודוי, וכד ההוא יומא אתי ואזהר ליה, ובר נש עביד בההוא יומא חובא קמי מאריה, ההוא יומא סליק בכסופא, ואסהיד סהדותא, וקאים בלחודוי לבר'. סה. סליחות. טו. ד"ל: אלא אני זה רומז לאני של אני ה' רופאך, ושם קשה, מתחילה אמר כל המחלה לא אשים, ואם כן מאחר שמחלה אינה למה צריך רפואה. והרגיש בזה רש"י וכל המפרשים וכתבו מה שכתבו. והא לך מה שפרש הזוהר (ז"ח בלק סו, א) על פסוק (ירמיה יז, יד) רפאני ה' וארפא, כיון דאמר רפאני מהו וארפא, כיון דאסיא מסי מאן מחי. אלא כל אסוותא דעלמא בידא דקב"ה, אבל אית מהון על ידי שליחא [פירוש רפאל] ואית מהון דלא אתמסרו בידא דשליחא. ואינון דאתמסרו בידא דשליחא אסוותא אינון אבל לזמנא מתהדרין, אבל אינון דקב"ה מסי מרעא לא מתהדרין לעלמין. ועל דא אסוותא דיליה אסוותא היא דלית בה מרעא כלל, ובגין כך רפאני ה' וארפא, ע"כ. ועל דרך זה אמר הפסוק עוד אבנך ונבנית, בית ראשון בנה שלמה ונחרב, בית שני עזרא והורדוס ונחרב, ואם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, אבל בנין ה' יהיה נבנה עולמית, וזהו שאמר עוד אבנך ונבנית. ועל דרך זה מתורץ גם כן הפסוק כל המחלה אשר שמתי לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, כלומר אם היתה הרפואה על ידי שליח אז הוחזרה והושמה, אבל מאחר שאני ה' רופאך לא אשים עוד אחר הרפואה, כי אני ה' רופאך ולא על ידי שליח, וזהו אני ה' ולא אחר.

סד), ולא יוכל להראות למעלה. ומחמת הסליחה שהקצ"ה מוחל עונות עמו ישראל, על ידי זה 'יום ליום יציע אומר', כי כל יום יאמר מה שעשה כל אחד מצני ישראל ציומו, כמאמר חכמינו ז"ל צכתוצות (ה, א) על פסוק (תהלים יט, ג-ג) 'מעשה ידיו מגיד הרקיע'. וכתיב אחר כך 'יום ליום יציע אומר', גם כן הפירוש כן, כי הימים יציעו 'אומר', מעשה הנדיקים, והימים משצחים כי הנדיקים עשו ציום שלו התורה והמזנות.

והגדה זאת ידוע, כי כל יום מימיו של האדם הוא נינוך מיוחד מחלקי הנשמה שלו. וזה הכוונה 'קרובים אל ה' אלהינו יומם ולילה לעשות משפט עצדו וכו' דבר יום ציומו' (מלכים א ת, נט), היינו שכל הימים יהיו צתיקון ולא יהיו צכסופא, ויהיו 'קרובים אל הוי"ה', וכל יום יוכל

אל תשליבני לעת זקנה (מהלים עא,
 ט) היינו כי זאת נקרא השלכה -
 אם אדם אומר שעוד יש לו זמן לעשות
 תשובה, שהתשובה נקראת 'עתה' (נראשית
 רבה כא, ו), והשורש היא עת, וזה 'אל
 תשלכני לעת', שלא ישליך התשובה

שנקראת 'עת' עד 'זקנה'. רק כדמלינו
 צוהר הק' סוף פרשת קדושים (ח"ג פז,
 צ) 'מפני שיבה תקום' (ויקרא יט, לז),
 היינו שהתקומה לתשובה^{סח}, נריכה
 להיות מקודם 'שיבה', שלא ימתין עד
 'הזקנה'.

סו. סליחות. סח. ז"ל: ותו תנינן, האי קרא לדרשה הוא דאתא, מפני שיבה תקום, כמה דאתערו ביה
 חברייא, מפני שיבה תקום, אזהר ליה לבר נש עד לא יסתלק בסיבותא, דייקים בקיומא טבא בעלמא, בגין
 דדין הוא הדורא ליה, אבל לסוף יומי לית שבחא ליה לבר נש כל כך כד איהו סיב ולא יכיל למהוי ביש,
 אלא שבחא דייליה כד איהו בתוקפיה ואיהו טב, ושלמה מלכא צווח ואמר (משלי כ, יא) גם במעלליו יתנכר
 נער וגו', כגוונא דא כתיב (קהלת יב, א) וזכור את בוראיך בימי בחרותיך.